Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1994 йил 16 февраль • Чоршанба №13 (14174) ترکستان ✻ TURKİSTAN Сотувда эркин нархда

ТАБРИКЛАР

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Мусулмонлар учун муқаддас Рамазон ойи бошланганн муносабати билан Оллоҳ таолодан ибодатларимизни ўз даргоҳида қабул этишини сўраймиз ҳамда Сизга ва мамлакатингиз халқига бахт-саодат, саломатлик, осойишталик тилаймиз.

Қобус Бин САИД,
Уммон СУЛТОНИ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ МУҲТАРАМ ИСЛОМ АБДУҒАНИЕВИЧ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Рамазон ойи бошлангани муносабати билан шахсан ўз номимдан, Иордан халқи, ҳошимийлар подшоҳлиги ҳамда ҳукумати номидан Сиз Жаноби олийларини муборакбод этиб, самимий табрикларимни йўллаш, биродар ўзбек халқига ва барча мусулмонларга энг яхши тилакларимни изҳор этишдан беҳад мамнунман.

ҲУСАЙН I,
Иордания подшоҳи.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБИ ОЛИЙЛАРИГА

Янги йилингиз муборак бўлсин. Шахсан Сизга ва қардош ўзбек халқига самимий тилакларимни йўллайман.

Сулаймон ДЕМИРЭЛ,
Туркия Республикаси Президенти.
Чанқая, Анқара.

ОЧАЙЛИК ДЎСТЛАРГА ДАРВОЗАНИ КЕНГ

Инсонга аввало ҳур Ватан керак,
Саодат ёр бўлган бир чаман керак.
Лайлига Мажнуну булбулларга гул,
Ошиққа садоқат, эзгу тахайюл!
Менга нима керак? — Элим тинч бўлсин,
Армонлар ўрнида бахт, севинч бўлсин!
Буюк юртлар аро Ўзбекистоним,
Дунёга танилсин, шудир армоним.
Умидвор кўнгилга чўкмас асло ғам,
Ғанимат бу ҳаёт билсин ҳар одам.
Азалдан манглайга не битса худо,
Нону насибангдан айламас жудо.
Илоҳим бергай деб кутма ҳеч қачон,
Ерга пайғамбарлар ҳатто экқан дон.
Ватан деб берайлик жонни жабборга,
Истиқлол йўл очди ҳар тадбиркорга.
Чиқайлик жаҳонга «Ипак йўли»дан,
Келажак авлодни тутиб қўлидан.
Аввало ўзбегу қирғизу қозоқ,
Рухсатсиз бўлайлик ўзаро қўноқ!
Истагим туркману тожик бир бўлиб,
Мустақил давлатдек ҳамтақдир бўлиб,
Очайлик дўстларга дарвозани кенг,
Ва дилу дини бир оға янглиғ тенг.
Гулласин, бирлашсин Она Туркистон,
Абадий яшнасин мисоли бўстон!

Олимжон БЎРИЕВ.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ МУЛКИНИ БОШҚАРИШ ВА ТАДБИРКОРЛИКНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ДАВЛАТ ҚЎМИТАСИ ФАОЛИЯТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1994 йил 7 февралдаги «Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш қўмитасини ташкил этиш тўғрисида»ги Фармонига мувофиқ Вазирлар Маҳкамаси қарор қилади:

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси марказий аппаратининг ички тузилиши тасдиқлансин.

2. Давлат мулкини бошқариш қўмитаси тизими ходимлари сони унинг ҳудудий бўлинмалари билан биргаликда 904 кишидан иборат деб белгилансин.

Давлат мулкини бошқариш қўмитаси марказий аппарати ва унинг ҳудудий бошқармалари республика бюджети ҳисобидан, туман ва шаҳар бўлинмалари эса тегишли маҳаллий бюджетлар ҳисобидан пул билан таъминланиши белгилаб қўйилсин.

1994 йил 1 февралдан бошлаб, Давлат мулкини бошқариш қўмитаси раҳбар ходимлари ва мутахассисларининг лавозим окладлари Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 26 декабрдаги 589-сонли (2-илова) ва 590-сонли қарорига мувофиқ белгилансин.

3. Давлат мулкини бошқариш қўмитаси ҳудудий бошқармасининг ягона ички тузилиши тасдиқлансин.

Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш ҳудудий идораларининг бевосита Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш қўмитасига бўйсунишн ва амалий фаолиятда тегишли ҳокимликлар билан мустаҳкам ҳамкорликда ишлаши белгилаб қўйилсин.

4. Давлат мулкини бошқариш қўмитаси 1994 йилнинг биринчи чорагида республика бўйича илм-фанга ажратилган маблағ доирасида ҳисоблаш марказига эга бўлган кўп укладли иқтисодиётни шакллантириш муаммолари бўйича илмий тадқиқот маркази тузсин.

Тошкент шаҳар ҳокимлиги марказ учун бино ажратиш масаласини икки ҳафталик муддатда ҳал қилсин.

5. Давлат мулкини бошқариш қўмитасига унинг зиммасига юклатилган вазифаларга мувофиқ қуйидаги ҳуқуқлар берилсин:

— давлатга қарашли мулк эгасининг ваколатларини амалга ошириш;

— белгиланган тартибда меъёрий ва услубий ҳужжатларни тасдиқлаш, ноширлик фаолиятини амалга ошириш;

— сармоя жамғармалари, консалтинг ва тафтиш хизматлари, холдинглар, фонд биржалари ва амлок биржалари ташкил этиш ва тугатиш, мол-мулк фондлари ва бошқа фондларни, ўзга бозор тузилмаларини барпо этишда қатнашиш;

— давлат тасарруфидаги акциялар бўйича олинган фойданинг бир қисмини акционерлик жамиятларини ривожлантириш ва ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш учун шартнома асосида уларга топшириш;

— акционерлик жамиятларининг, бошқа хўжалик жамиятларининг, ширкатларининг акцияларини (улушларини) сотиб олиш;

— давлат улушига (пайлари, акциялари) тегишли бошқарув ҳуқуқини давлат бошқарувининг ўзга идораларига, уюшмаларга, корпорацияларга, иттифоқларга, холдинг компанияларга, сармоя фондларига ва бошқа хўжалик юритувчи субъектларига бериш;

— давлат тасарруфидаги акцияларни сотиш, уларни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш махсус жамғармаларининг, холдинг компанияларининг акцияларига алмаштиришга доир операцияларни ўтказиш.

6. Давлат мол-мулки бўлган объектларни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштиришдан тушган маблағ, давлат корхонаси ва ташкилотини ижарага олиш учун тўланган ҳақ, янгидан таъсис этиладиган давлат акционерлик жамиятлари акцияларини сотишдан олинган даромадлар Давлат мулкини бошқариш қўмитаси махсус очадиган ҳисоб счётларида тўпланиши ва қуйидагиларга сарфланиши белгилаб қўйилсин:

— Ўзбекистон Республикаси ички ва ташқи қарзларини тўлашга;

— иқтисодиётдаги ички тузилишни қайтадан ташкил этишни маблағ билан таъминлашга;

— ҳудудни ижтимоий-иқтисодий жиҳатдан ривожлантиришга;

— мол-мулкни давлат тасарруфидан чиқариш, хусусийлаштириш ва хусусий ишбилармонликни ривожлантириш дастурларини амалга оширишга.

7. Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси 20 кун муддатда:

— Давлат мулкини бошқариш ҳудудий бошқармаси тўғрисида ягона Низом ишлаб чиқсин;

— Давлат қўмитасининг янги вазифаларини ва унинг фаолияти йўналишларини ҳисобга олиб, Давлат қўмитаси тўғрисидаги Низомнинг, амлок билан савдо қилиш республика биржаси, республика фонд биржаси тўғрисидаги, банкрот бўлиш — синиш тўғрисидаги (вақтинчалик) низомларнинг лойиҳаларини ҳамда давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш жараёнида инвестиция чекларидан фойдаланиш тўғрисидаги таклифларни Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси раисига қўмита марказий аппаратининг тасдиқланган ички тузилишига ходимларнинг белгиланган сони ва меҳнатга ҳақ тўлаш фонди доирасида ўзгартиш киритиш ҳуқуқи берилсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги:

— Давлат мулкини бошқариш қўмитасига марказий аппарат ва ички бўлинмаларини жиҳозлаш учун 520 миллион сўм-купон ажратсин;

— Давлат мулкини бошқариш қўмитасига белгиланган тартибда Ўзбекистон давлат мол-мулки фондининг 301 кишидан иборат ходимини, моддий-техника ресурсларини, буюмлари, жиҳозлари ва транспорт воситаларини ва унинг ҳудудий бошқармаларини тегишли лимитлари билан топширсин;

— марказ фаолиятини илм-фан ва техника давлат қўмитаси томонидан тасдиқланган тадқиқотлар дастурига мувофиқ пул билан таъминласин.

10. Илгари Давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш давлат қўмитаси ва Ўзбекистон давлат мол-мулки фонди ҳамда уларнинг ҳудудий бошқармалари эгаллаб турган бинолар, хизмат хоналари, алоқа тармоқлари Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси ҳамда унинг ҳудудий бўлинмалари ихтиёрида сақлаб қолинсин.

11. Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси қайта тузилган Ўзбекистон Республикаси Давлат мулкини бошқариш ва хусусийлаштириш давлат қўмитаси ҳамда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги давлат мол-мулки фондининг вориси ҳисоблансин.

12. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг 1992 йил 10 февралдаги 57-сонли, 1993 йил 3 августдаги 362-сонли ва 1992 йил 10 ноябрдаги 518-сонли қарорлари кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

13. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш ўртоқ А. Муталов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамаси Раиси
И. КАРИМОВ.

«Тадбиркор–94»

ҚАЛОВИНИ ТОПСАНГ, ҚОР ЁНАДИ,— ДЕЙДИ НАВҚИРОН ТАДБИРКОРЛАР

Яқинда Андижон вилоятида ёш тадбиркорларнинг илмий-амалий анжумани иш бошлайди

> **Ёшларнинг тутган салмоқли ўрни иқтисодиётимизни янги кучлар билан таъминлашнинг келажагига катта умид билан қарашимизга асос беради.**
>
> **И. КАРИМОВ.**

— Келаси ҳафтада ўтадиган тадбиркорлар йиғинининг бунчалик оммалашиб кетишини ҳаёлимизга ҳам келтирмаган эдик, — дейди биз билан суҳбатда Ёшлар Иттифоқи Андижон вилоят кенгаши раиси Нозимжон Ашуров. — Бу ишимиз Президентимизнинг шу йил 21 январдаги Фармонига «лаббай» деган жавобимиз бўлди.

Андижон тадбиркорларни кутмоқда. Бугун у ўзини кўз-кўз қилмоқчи эмас. Унинг асосий мақсади ўрта ва кичик бизнесни йўлга қўйиш. Тадбиркорларга бу борада имкон яратиш.

— Мақтанишни ёмон кўраман, — дейди у сўзида давом этиб. — Аммо бир ишни бошлашда аввало ўзимга ишонаман. Кейин эса ёшларга. Мен Ёшлар Иттифоқининг имкониятлари нақадар чексиз эканлигини, унинг нималарга қодирлигини кўрсатмоқчиман, холос. Миллиардлаб сўмингиз бўлиши мумкин, бироқ, уни нимаға сарфлашни билмасангиз, ундан нима фойда?

— Иш бошлаганимга ҳали кўп бўлгани йўқ, — деб суҳбатни давом эттирди Ёшлар Иттифоқи Андижон шаҳар кенгаши раиси Одилжон Далишев. — Лекин у менга, ёшларга катта масъулият юкламоқда. Бундай тадбир биринчи бор ўтказилаётир. Унинг кўнгилли, фойдали ўтишини чин дилдан истайман.

«Андижон ишбилармонларга мунтазир!»

• • •

Кеча Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасида «Тадбиркор-94» илмий-амалий анжуманига қандай тайёргарлик бораётгани юзасидан йиғилиш бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси биринчи котиби Алишер Тешабоев қатнашди ҳамда йиғилганларга мазкур тадбир ўтказилиши ҳақида ахборот берди.

Шундан сўнг, йиғилишда иштирок этган радио ва телевидение, газеталар вакиллари ўзларини қизиқтираётган масалалар бўйича фикр алмашдилар.

Сўнгра Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси котиблари Боймурод Юсупов ва Ғофуржон Раҳимшиқовлар сўз олдилар. Улар «Тадбиркор-94»нинг аҳамияти, бундан кейинги қилинажак ишлари хусусида гапирдилар.

СУРАТЛАРДА: «Тадбиркор-94»га тайёргарлик йиғинидан лавҳалар.

Матн ва суратлар муаллифи Муҳаммад АМИН.

Ҳадемай баҳор келади

«ЁШЛАР БОҒИ»ГА МАХСУС ЖОЙ ШАРТМАС

Азал-азалдан боболаримиз кўчат экишни фарз деб билишган. Бу бежиз эмас. Боғ-роғ яратишда ҳикмат кўп. Ўтган-кетган йўловчи бироз салқинласа, мевадан еб дармонга кирса: «Шу олмани ёки ўрикни экканга минг раҳмат» дея дуо қилади.

Биз истиқомат қилаётган «Талабалар шаҳарча»сида ҳам ётоқхоналар, ошхоналар, дўконларнинг атрофи ободончиликка жуда муҳтож. Ҳолбуки, бу ерларга келиб кетувчи меҳмонлар, ота-оналарнинг кети узилмайди.

Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси котибиятининг қарорини қўллаб-қувватлаган ҳолда «Талабалар шаҳарча»сидаги Техника дорилфунунининг бош биноси орқа ва олди тарафи, унинг қаршисидаги хиёбонларда йиқитилган дарахтлар ўрнини мевалилар билан тўлдириб бориш орқали келгусида «Ёшлар боғи» барпо этиш мумкин. Қолаверса бўш ётган ерлар кўп... Фақатгина биз талабаларнинг кучидан, имкониятидан кенг фойдаланиш даркор, токи кўчат экилганича қолиб кетмасин, балки дарахт бўяга етсин! Ўйлайманки, биз бу ташаббусни ҳақиқатга айлантирамиз.

У. ДИЛМУРОДОВ,
ТошДД фалсафа факультети толиби.

ТАШАББУС ҚУЛ КЕЛМОҚДА

Бензиннинг қимматлиги ва етишмаётгани Андижондаги 2508-автоколоннада машиналарни газ билан ишлашга мослаштиришни тезлатишга мажбур қилди. Асакадаги автомобиль таъмирлаш заводи ёрдамида деярли бир юз элликта автомобиль тежамли ва экология жиҳатидан тозароқ ёнилғи билан ишлашга мослаб қайта жиҳозланди. Автоколонна раҳбарияти ва ҳайдовчилар йилнинг биринчи ярмида юк ташиш учун фақат суюлтирилган газдан фойдаланишни режалаштирди.

Бу — корхонадаги ягона янгилик эмас. Аккумуляторлар етишмаётгани, бунинг устига қимматлиги сабабли автомобилчилар ўз имкониятларини ишга солишмоқда. Ўтган йилнинг охирида улар Челябинскдан махсус ускуналарни сотиб олиб, корхонада аккумулятор йиғишни йўлга қўйдилар.

МЕҲМОНХОНАНИ СОТИБ ОЛИНГ

Наманганда амлокни сотадиган дастлабки кимошди савдоси бўлади. Махсус комиссия савдога қўйиладиган иншоотларни ўрганишга киришди.

Ким ошди савдосига йигирмага яқин иншоот — асосан уй-жой — баладия хўжалиги иншоотлари: ҳаммомлар, меҳмонхоналар, чойхоналар, қаҳвахоналар, ресторанлар қўйилиши кутилмоқда. Зарур миқдорда пули бўлган хоҳлаган киши қуриб битказилмаган иморатларни ҳам сотиб олиши, ҳатто, саноат корхоналарининг, масалан, Тошкентдаги тажриба-механика заводи Наманган филиалининг эгаси бўлиши мумкин.

Кимошди савдосини ўтказиш — янги иш. Шу сабабли давлат мулкини хусусийлаштириш вилоят бошқармасини Американинг машҳур «Прайс Уотерхаус» фирмаси ҳомийликка олди.

Кимошди савдоси март ойининг бошларида ўтказилади.

Гул каби нозик

Эшитмасам-да, дилдан сезаман

«ТУРКИСТОН» ОТАЛИҚҚА ОЛАДИ

Инсоният пайдо бўлганидан буён, бизга маълум бўлмаган сир-у синоатларга кўра, кимдир ногирон, кимдир кўзи ожиз бўлиб туғилади. Лекин табиатан яшаш учун кураш қонида жўш урган бундай кишилар орасидан ҳам жуда кўплаб буюк зотлар етишиб чиққани ҳеч кимга сир эмас. Жамиятимиз мана шу тоифадаги болаларга алоҳида ғамхўрлик кўрсатиб келаётир. Мамлакатимизнинг кўпгина шаҳарларида кўзи ожиз ва ногирон болаларнинг махсус мактаб-интернатлари мавжудки, уларда ногирон ёшлар таълим ва тарбия оладилар. Ана шундай махсус билим юртларидан бири Навоий туманида жойлашган.

«Туркистон» газетаси таҳрир ҳайъати Нуриддин Туробов номидаги ушбу 25-махсус мактаб интернатни ўз оталиғига олишга қарор қилди. Бундан мақсад мактаб-интернат ўқувчиларини маънавий жиҳатдан рағбатлантириш, уларнинг қувонч ва ташвишларига шерик бўлиш, орзу-ҳаваслари ушалишида баҳоли қудрат ёрдам беришдир.

Таҳририят вақти-вақти билан мактабда учрашувлар ўтказишни, уларга махсус кутубхона ташкил этиб беришни ўз зиммасига олади. Ўйлаймизки, Рамазони Шариф кунларида кўнгилда туғилган бу ният яхши мевалар беради.

Қуйида Сиз шу мактаб-интернат, унинг иродали йигит-қизлари, жонкуяр мураббийлари ва ёшлар дилидаги орзу-ҳаваслари ҳақидаги мақола билан танишасиз.

Ногиронлар ҳақида ўйлаганда, ҳар гал кўз ўнгимда маъюс оҳангларга тўлган кенгликлар, дунёнинг бир олам қувончлари ичра кузги япроқлардек хазин, сўзларга сиғмайдиган раҳмшафқатга муҳтож дарахт мисоли бардошли, гул каби нозик қалб эгалари намоён бўлади. Уларнинг юраклари эмас, бардошлари тошдан.

Баъзилар туғма ёхуд нотўғри муолажадан сўнг бу азобга дучор бўлган, кимлардир иш фаолиятидаги бахтсиз ҳодиса ёки уруш туфайли бу кунларни бошидан ўтказаяпти. Ногиронлар тоифаси, азобларининг сабаби ҳар хил, аммо маъноси битта.

Карманадаги Нуриддин Туробов номидаги 25-махсус интернатда ҳам севинчни бармоқларида сезишга мажбур 267 нафар йигит-қиз бор. Бу ерда Бухоро, Самарқанд ва Навоий вилоятларининг шаҳар ва туманларидан нутқи ожиз ва заиф эшитувчилар келиб ўқийди. Интернат уларнинг ўз уйидек қадрдон масканига айланган. Болалар бу ерда тўққизинчи синфгача сабоқ оладилар. Тўлиқсиз маълумот тўғрисида гувоҳнома олишгандан сўнг Бухоро ёки Самарқандга бориб касб-ҳунар ўрганишади, мактабни битиришади.

— Мактаб-интернатда ҳозир 27 та синф бор, — дейди интернат директори Иброҳим Исмоилов. — Шулардан 4 таси ёрдамчи синф. Бундай синфларда фақат чала эшитадиганлар ўқитилади. Боғча ёшидаги 2 та гуруҳимиз бор. Уларнинг ҳар бирида 11 нафардан 22 нафар уч ёшдан олти ёшгача бўлган кичкинтойлар тарбияланаяпти. Уларга Зина Токова ва Мавжуда Содиқовалар тунукун парвона.

Мактаб-интернатимизда 120 нафар ўқитувчи ва тарбиячи меҳнат қилади. Улар орасида бор меҳрини, умрини болаларга бахш этаётган мураббийлар жуда кўп. Рўзибуви Ғайбуллаева, Олия Назарова, Норбиби Чўлиева, Раиса Молчанова, Салима Туробова, Олима Ҳайдарова, Баҳринисо Ашурова, Муҳаббат Ҳамроева, Санобар Ниёзова, Солиҳа Рўзиева, Бердиқул Каримов, Фазилат Шукурова, Замира Мухторова, Шаҳло Ёдгороваларни шундайлар қаторида санаш мумкин.

Болалар дарсдан бўш вақтларида мавжуд тўгаракларда ҳунар ўрганадилар. Айниқса, тўқиш, гулчилик, дурадгорлик тўгараклари йигит-қизларга манзур бўлмоқда. Уларда касбга меҳр ана шу тўгаракларда уйғонади. Тўгарак раҳбари Саломат Қодированинг машғулотларида фақат қизларгина эмас, йигитлар ҳам моҳир тўқувчиларга айланмоқдалар. Дилмурод Саидов эса болаларга дурадгорлик сирларини ўргатмоқда. Луқмон Ғиёсов, Саттор Муртазоев, Рўзимурод Жумаев, Собит Аллаев, Фахриддин Ражабов каби ўқувчилар белкурак, ҳокандоз ва бошқа буюмлар ясашни аллақачон ўрганиб олишган. Айниқса, улар ясаётган бешик барчанинг диққатини тортмоқда. Улар сўзлар сеҳрини ёғочлар қатига сингдиришни ҳаётнинг маъноси, умрнинг мазмуни деб биладилар.

Мактаб-интернат директори И. Исмоилов билан суҳбатда интернатдаги баъзи муаммолар ҳам аён бўлди.

(Давоми 2-бетда).

ЭШИТМАСАМ-ДА, ДИЛДАН СЕЗАМАН

(Боши 1-бетда).

— Ўқувчиларнинг дарсдан кейин шуғулланадиган севимли машғулотлари учун, — дейди директор, —кўп нарса керакмас. Илгари «Навоиазот» ишлаб чиқариш бирлашмасидан нитрон бўлаклари олардик. Болалар улардан турли хил ёстиқчалар, гулли нарсалар ясашарди. Ҳозир эса шу ҳам йўқ. Балки келгусида бизни эътиборсиз қолдиришмас. Бу-ку, майли-я, лекин ўқув қуроллари жуда тақчил. Икки ўқувчи гоҳо битта ручкада дарс қилади...

Нутқи заиф ўсмирнинг жамиятга, жамоатга киришиб кетиши бир қадар мушкул кечади. Чунки уларнинг қалблари тўрт мучаси соғ одамларникидан кўра минг марта самимийроқ ва покизароқ. Фалак тилнинг улушини ҳам юракларига қўшиб берган. Ожизларнинг кўзи, гунгларнинг тили бармоқларининг учида бўларкан. Бармоқ учлари дунёни кўриб, бармоқ учлари муҳаббат изҳор қиларкан, десалар авваллари ишонмасдим. Ҳақиқатан, сўзларнинг сеҳри ҳам, кўзларнинг меҳри ҳам бармоқларда экан. Уларнинг туйғулари шунинг учун беғубор, гард юқмаган, тоза. Бу болалар даврасида бўлсангиз, кўзларига қараб, юрагига қулоқ солгингиз келади. Уларнинг хаёллари, орзулари тилсимдек сирли ва сеҳрли кўринади. Шу боис улардан айримлари билан суҳбатлашгим келди. Илмий бўлим мудири Мавлуда Ҳакимова 8—9-синф ўқувчиларидан Саодат Исмоилова, Нилуфар Абдуллаева, Светлана Унгаеваларни суҳбатга чорлади. Табиатнинг хатоси билан бирбиридан гўзал қизлар гапириш, эшитиш бахтидан бенасиб. Тўғри, улар билан суҳбатлашиш, дилидагини билиш осон эмас. Бегона кишини кўрганда барчасининг кўзида ҳайрат пайдо бўлади. Қизлар билан фақат ёзма суҳбатлашиш мумкин эди. Ўқитувчилари Мавлуда Ҳакимова, Махфират Норова, Зиннат Умаровалар ёрдамида қоғозга уч қалбнинг армонлари тўкилди. Ўзлари, оиласидагилар кимлар, мусиқа эшитмасдан туриб қандай рақсга тушиш мумкинлиги, бахт ҳақидаги ўйлари, мактабни битиргач, нима қилиши, эртанги кун тўғрисидаги фикрларини ўз ҳолича қоғозга кўчирдим.

Сўзлар содда, лекин самимий:

Саодат ИСМОИЛОВА:

— Мен Қизилтепа шаҳриданман. Оиламизда олти кишимиз. Отам савдо ходими, онам суғурта идорасида ишлайди. Акам Илҳом ҳам ўтган йили шу интернатни битириб кетди. 1979 йилнинг 15 июлида туғилганман. Мусиқани севаман. Эшитмасам-да, дилдан сезаман. Бахт менинг учун дўстликда, яна энг катта бахт—тўй.

Мактабни тугатгач, тикувчи бўлмоқчиман. Бўш вақтларимизда ҳар хил кийимлар, буюмлар тўқиймиз, китоб ўқиймиз, телевизор кўрамиз, гулларни парвариш қиламиз. Кўпроқ дугонам Мўътабар билан дардлашаман. Бахтли бўлишни хоҳлайман.

Нилуфар АБДУЛЛАЕВА:

— Бухоро вилоятининг Ғиждувон тумани Файзулла Хўжаев номли жамоа хўжалигининг 35-бригадасиданман. Оиламизда етти кишимиз. Отам вафот этган. Онам нафақахўр. 1977 йилда туғилганман. 1984 йилнинг сентябридан бери шу интернатдаман.

Мусиқани эшитмасам ҳам, юрагим билан сезаман. Бахтни яхши яшаш ҳамда соғлом бўлишда деб биламан. Интернатни тугатиб тикувчи бўлмоқчиман. Холида, Зулайҳо, Ширингуллар билан оиламиздагилар, онамиз, ака-сингилларимиз тўғрисида соғиниб суҳбатлашамиз.

Фақат бир нарсани — келажакда бахтли бўлишни ўйлайман.

Света УНГАЕВА:

— Бухоро вилоятининг Когон туманиданман. Оиламизда беш кишимиз. Бошқалар соғ-саломат. Фақат мен... Отам ҳам, онам ҳам пенсионер. Саксон тўртинчи йилдан бери шу ердаман. Бахт хурсандчилик, шодлик ва саломатликда. Ишларинг ўнгидан келса, уям бахт.

Тикувчи бўлиш осонроқдек туюлади. Дугоналарим билан ҳаммамиз шундай деб ўйлаймиз. Китоб ўқишдан зериксам, уйдагиларга хат ёзаман.

Мана, содда ва беғубор дилларнинг оддий хаёллари, ҳақиқатлари. Мўъжизалар рўй берса-ю, уларнинг ҳар бири ҳеч бўлмаганда биргина сўз жарангини эшитса, битта сўзни айтса, такрорласа... Умримизда биринчи бўлиб тилга оладиган Она сўзи уларнинг қалбига қуйилган, холос.

Ҳафтада, баъзан шароит туфайли ойда бир уйга келган қизи ёки ўғли билан гаплашгиси, дардлашгиси келган онаизорларининг интернатга келиб, имо-ишоралар билан сўзлашишни ўрганишларини эшитиб, юрагим изтиробга тўлди. Она меҳри... Замонлар ўзгарди, дунё ўзгарди. Фақат Она меҳри, ҳаётнинг ширинлиги ўзгармасдан қолди.

Ҳаммасидан кўра изтироб чекаётган оналарга қараб уйга толади киши. Фарзандларнинг онадан ақли заиф, қулоғи оғир ёки забони ожиз бўлиб туғилишига ким айбдор, деган савол туғилади. Улар орасида туғилганда гапира оладиган, кейинчалик нотўғри даволаш ёки эътиборсизлик оқибатида тилдан қолган, қулоғи эшитмай қолганлар борлигини ота-оналарнинг ўзлари таъкидлашди. Эътиборсизлик оқибатида рўй берган бундай хатони энди тузатиб бўлмайди. Буни табиатнинг хатосига йўйиб, йўқотилган саломатликни ўз ҳолига қайтариб бўлмаслигини тан олиш қанчалик оғир.

Интернат директори алоҳида таъкидлашимни сўраган қуйидаги сўзларни ҳам баъзи ота-оналар ўқиши керак: «Баъзи ота-оналар оиласида ўсаётган нутқи заиф ва оғир эшитувчи фарзандларини яшириб, интернатга беришга ориятлари йўл қўймайди. Ўз фарзандларини ўқиш, фикрлаш каби қобилиятлардан маҳрум қилаётганликларини унутадилар. Вақт ўтгач эса кеч бўлади. Табиатнинг оғир хатоси баттар оғирлашади. Бу хатони эса яшириб бўлмайди».

Қуш тилини қуш билар, деган гап бекорга айтилмаган. Интернатдаги ўқувчиларнинг ҳам ўз тиллари, ўз қарашлари бор. Бу беғубор қалбларга ҳеч қачон гард юқмасин. Ҳаёт уларга фақат қувончлар ҳадя этсин. Қуйидаги сатрлар ҳаётдан фақат мўъжизалар кутиб яшаётган ана шу маъсум нигоҳларнинг саволи, хаёлидан яралган:

**Меҳр ила шавқатнинг
ўзи оз
Армон сарғайтирди
рангингни.
Тушларингга кирар бир
овоз,
Соғинтирар бир сўз
жаранги,**

**Хаёл билан тонглар
отади,
Кўзларингда дунёнинг
ғами
Илинж билан кунлар
ботади:
«Худо менга тил берса,
қани?»**

**Туғилмасдан титраган
жонлар
Дунё бир кун бахтга
тўлажак.
Йўлин топар ўксик
кўнгил ҳам,
Руҳи шодмон бўлар...
КЕЛАЖАК.**

Маруса ҲОСИЛОВА,
Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси аъзоси.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

● **БОСНИЯ** муаммоси юзасидан НАТО доирасида сиёсий қарорлар қабул қилиш жараёни ниҳоясига етди, деб хабар беради РАТА-ТАСС мухбири. Энди бу қарорларни БМТ назорати остида амалга татбиқ этиш учун навбат ҳарбийларга берилади.

● **ЖЕНЕВАДА** мусулмонлар, серблар ва хорватлар — Босния можаросида иштирок этаётган учала томон вакилларининг музокаралари давом этмоқда.

● **ПОЛЬША** ташқи ишлар вазирининг маълум қилишича, ҳукумат яширинча келган муҳожирларни мамлакат ҳудудидан чиқариб юбориш учун тезкор режа ишлаб чиқмоқда.

● **РУМИНИЯ** ҳукумати режасига кўра 1994 йил мамлакат учун кенг миқёсли хусусийлаштириш йили бўлади. Йил давомида 2—2,5 минг ўрта ва кичик корхонани хусусийлаштириш мўлжалланмоқда.

● **ТУРКИЯ** билан Озарбайжон ўртасида ўзаро дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорлик алоқаларини мустаҳкамлаш тўғрисида битим имзоланди.

● **ПЕКИН.** Ой тақвими асосидаги янги йилни нишонлаш чоғида хитойликларнинг энг севимли эрмаги — мушакбозликдан саккиз нафар киши оғир жароҳатланди. «Бэйцзин ваньбао» газетасининг ёзишича, жароҳатланганларнинг бари пойтахт чеккасида истиқомат қилишар экан.

● **ЖАНУБИЙ КОРЕЯ** Ташқи ишлар вазири Хан Син Чу билан Америка маъмурияти вакиллари Корея ярим оролидаги ядро муаммосини ҳал этишда муросаю мадора йўлини давом эттиришга келишиб олдилар.

КЕЧА БУГУН ЭРТАГА

«Тадбиркор—94»

ҚАЛОВИНИ ТОПСАНГ, ҚОР ЁНАДИ

Бугун жумҳуриятимизда 2 миллиондан ошиқ киши тадбиркорлик билан шуғулланмоқда. Тўғри, бозор иқтисодиётига ўтиш осон кечаётгани йўқ. Хом ашё тақчиллиги корхона ва ташкилотларнинг катта-кичиклигидан қатъи назар баб-баравар ёқасидан олган. Лекин, халқимиз айтганидек, қаловини топса қорни ҳам ёқса бўлади.

Буни қизилтепалик ёш тадбиркор Бободўст Шодиевнинг «Умид» хусусий корхонаси мисолида кўриш мумкин. Б. Шодиев икки йил бурун давлатдан 100 миллион сўм кредит олиб, «Тавоис» жамоа хўжалигининг 2-бўлимида тикувчилик цехи очганди. Натижада, кўпгина хотин-қизлар иш билан таъминланди. Кичик меҳнат жамоаси дастлабки фаолиятини олтита тикув машиналарида кенг халқ истеъмол молларини ишлаб чиқаришдан

ЭРТАНИНГ «УМИД»И

бошлади. Айни пайтда эса корхонада кенг турдаги маҳсулотлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилган.

— Яқинда Навоий вилояти «Меҳнат» биржаси ҳомийлигида тўқувчилик ва тикувчилик ўқув курслари ташкил этдик, — дейди Б. Шодиев. — Мазкур курсларда таълим олаётган 27 қиздан умидимиз катта. Улар ўқишни битиргач, сатин, чит, хомсурп сингари зарур матолардан ҳар ойда тўрт минг метрлар атрофида тўқиб чиқаришни мўлжаллаяпмиз.

Уқувли кадрларни кутаётган ўнлаб тўқув дастгоҳлари ўрнатилган хоналарни кўздан кечирар эканмиз, директор сўзида жон борлигига инондик.

Корхона дурадгорлик цехида ишбоши Ю. Худойқулов бошчилигида уста йигитлар Бухоро амалий санъати нақшлари билан зийнатланган сандиқлар, турли хил жомашовлар ясашмоқда. «Умид» ёрдамчи хўжалигида эса асаларичилик йўлга қўйилган.

Корхона директори Б. Шодиев ёш бўлса-да, ҳаётда ва ишда катта тажриба орттирган, муҳандислик илми билимдони. Изланувчан, табиатан тиниб-тинчимас йигит аввал Самарқанд молия техникумини, сўнг Тошкент енгил саноат ва тўқимачилик институтини тугатган.

Бободўстдек ташаббускор ишбилармонлар нафақат ўзига, балки эл-юртига ҳам наф келтириши турган гап. Фаолиятининг қисқа даври ичида «Умид» хусусий корхонаси томонидан қишлоқ амбулаторияси газлаштирилди. Қизилтепа шаҳар шифохонасига 200 минг сўмлик чойшаблар тақдим этилди. Наврўз арафасида эса 40 оилага хайриялар улашиб чиқилди.

Кейинги пайтларда тадбиркорлик ҳамда ишбилармонликка кенг йўл очилиши иқтисодимиз ривожида муҳим омил бўлмоқда. Ўтган икки йилнинг ўзида Қизилтепада ўнлаб чойхона ва ошхоналар, замонавий савдо расталари, хусусий, хорижий қўшма корхоналар ташкил топди.

Жумҳуриятимизда фаолият кўрсатаётган юзлаб кичик корхоналар сингари «Умид» ҳам мамлакатимиз келажагининг умиди бўлиб қолишига ишончимиз комил.

Дилфуза ДАМИН қизи.

Ҳозирги ёшлар

«ОЛТИН»ДАН ТАРВУЗ ШИРИН

Самарқанд вилоятининг Нарпай туманида Олтиўғил номли қишлоқ бор, шундоққина Тошкент—Бухоро йўлининг чап томонида. Кейинги пайтларда бу ерда миришкор ёшлар ном қозона бошлади. Қандай қилиб дейсизми? Ахир, бугунги кунда турли йўллар билан вақтинчалик тақчилликдан фойдаланиб, чўнтагини қаппайтириш пайида юрганлар кўп. Улар мўмай даромад учун ўз иймонидан кечишга тайёр турган бир пайтда, қўл кучини кетмон тутишга, ерга ишлов беришга бағишлаётган кишилар ҳам орамизда борлигидан бир қадар юраклар таскин топади.

Олтиўғилга борсангиз Зарафшон дарёси бўйига саёҳат қилишни унутманг. Тўғри, ҳозир Зарафшоннинг қирғоқларида баланд бўйлик жийдалар, жулғуну янтоқлар, ёввойи дарахтлар ўсган тўқайзор йўқ, шу важдан турли хил қушлар, ҳайвонларни ҳам кам учратасиз. Чунки, турғунлик йилларида пахта далалари дарё қирғоғини ҳам «забт» этганди. Балиқхонага ҳам кўзингиз тушмайди, аммо ёш ниҳоллар қад ростлаётган мевали боғга қараб беихтиёр қувонасиз. Ахир, тўқайзор ўрнига ҳеч бўлмаганда мевали дарахт экиб ихоталаш... худога шукр бугун русумга кирмоқда. Негаки, дарё сувга тўлиб ўзанини ўзгартса, шубҳасиз илдизи мустаҳкам «дўст»ларимизнинг ёрдами тегади, қолаверса ширин-шакар меваларидан баҳраманд бўлсак... шунисига шукр. Бу бўлажак боғнинг эгаси борми? Бу боғнинг хўжайини бор. Исми Худойберди. Бўш пайтларида олди-сотди билан шуғулланади. Аксарият вақтларда эса мана шу дала ичида куймаланади. Шу туфайли Худойберди тарвузчи деган ном олди. Тарвузчининг уйига қиши бўйи дармондорига бой, қуввати кучли қора тарвуз довруғини эшитганларнинг йўқлаб келишларига ҳам учинчи йил кетяпти.

— Мен дарахтларнинг тагинигина суғораман, тарвузлар тонгги шабнам ва дарёнинг нафасидан «сув» ичади, хуллас лалми бўлиб, кеч кузда етилади,— дейди миришкор, ўттиз ёшли Худойберди Назаров. — Оилам бор, икки қизим, бир ўғлим худога шукр соғ-омон униб ўсишяпти.

Худойберди 1981 йили оғир фалокатга йўлиқди. Зарафшонда чўмилаётган пайтда қалтис шўнғиш оқибатида бўйнидан жароҳат олди. Фақатгина яратганнинг иноятн туфайлигина омон қолди. Матонатли, тадбиркор, атрофига бир гуруҳ болаларни тўплаб ишлатишни қойиллатади, уларга турли латифа, қизиқ воқеалар айтиб бериб кўнглини хушлайди. Қўлидан келганча одамларга кўмаклашади. Полизга ҳеч қачон минерал ўғит ишлатмайди, балки ернинг шўртанглиги, маҳаллий ўғитдан самарали фойдаланади.

Ўша жойда Қудрат Рустамов деган яна бир миришкор деҳқон истиқомат қилади. Беш фарзанди бор. Қудрат ака ўттиз тўрт ёшда. Ўтган йили Нарпай туманининг Алишер Навоий номли жамоа хўжалиги 17-бригадаси ҳудудидан 1 гектар ерни ижарага олди. Хўжаликда 15 тонна помидор етказиб беришни зиммасига юклашди. Аввалига кўзи етмади.

— Халқимиз беҳудага кўз қўрқоқ, қўл ботир демас экан, ҳар бир ниҳолга алоҳида меҳр бағишлаб, кечани кунга улаб тер тўкдик, айниқса бу жойлар дарёга яқинлигиданми кечқурунлари пашша чунонам кўпаядики, ўрганмаган одам келса ҳамма нарсани ташлаб қочиб қолади,— дейди Қудрат Рустамов.—Лекин бир гектар ерга ўзимизники деб қараганимиздан, жонимизни ҳам аямай шу тол тагида тунадик.

Дарҳақиқат, толга дастурхон, қозон-товоқ илинганди. Кундузи соя, ер ўчоқда овқат тайёрланади. Сўнг иссиқ тафти уфураётган даласидан келиб салқинлайди, ёнбошлаб бир пиёла чой ичади.

— Мен шунга амин бўлдимки, агар мамлакатимиздаги қуёшли кунлардан унумли фойдаланиб, рисоладагидек жон койитиб ишласак, бир тупгина помидордан 50 килограммгача ҳосил олса бўларкан. Қандай қилиб? Биринчидан, помидор сувни хуш кўради, кейин гўнгнинг уч йил ер тагида чиритилганидан яхшилаб сувга аралаштириб, шарбат йўсинида оқизилса айни муддао. Иккинчидан, суғоришнинг вақти бор, кечқурун қуёш ботаётганда ҳар тупнинг илдизига нам етар қилиб суғориб қўйилса, эрталаб помидорнинг баргларига тоза ялтироқ шабнам қўниб уйғонади. Ҳосил ҳам кўнгилдагидек бўлади.

Қудрат ака режани 22 тонна қилиб адо этди. Бундан ташқари қанчадан-қанча тўйҳашамларда у етиштирган хуштаъм сабзавотлар дастурхонларни безади. Кўпчилик бу помидорлардан аччиқ-чучук кўлбола томат тайёрлаб, ҳозирги қиш мавсумида тансиқ таомдан баҳраманд.

Мана, сизга қисқагина мақолада бир қишлоқда истиқомат қилаётган икки ёш деҳқон ҳақида ҳикоя қилдик. Улар нафақат деҳқон, балки тадбиркор, етиштирган нарсани қандай сотишни ҳам билади. Кимгадир бунинг қизиғи йўқдир, чунки бугунги муаммолар кўпайган даврда гаплар бирмунча ёлғондек туюлади. Кимга қандай, ҳамманинг ўзига ҳавола, фақатгина шу нарса аёнки, ҳаракат қилган, меҳнаткаш одам оиласини бут, кам-кўстсиз қилиш, қолаверса элга фойдаси тегиш учун нолиниб турмасдан қўлдан келадиган ишнинг бошини тутади. Ана шундай меҳнаткаш инсонлар борки, ҳаёт гўзал. Зеро, «Олтин олма дуо ол, дуо олтин эмасму» дейдилар. Тўғри, дуони еб бўлмайди, аммо олтинни ҳам...

Президентимиз Ислом Каримов мамлакатимиз тупроғини олтинга қиёслаган эди. Биргина шу помидорни олайлик, уни ўз вақтида йиғиб-териб олсак, ҳар бир донасини юмшоқ қоғозларга чиройли ўраб, 10 кило, 20 килолик қутиларга жойлаб, чет элга юборсак. Уларда ҳам помидор бор дейсизми? Бордир, бироқ қуёш нурига тўйинган помидорнинг кучи, сояда етилганнинг ўнтасига тенг. Дармондорига бой тарвузни эса халқимиз «Қавсда еб, музга туш» дейди. Чунки қавс (21 ноябрдан 22 декабргача, ҳижрий-шамсий ҳисоб бўйича қуёшнинг қавс юлдуз буржига киришидир)да оқар сувга чўмилган одам бутун йил давомида турли ярачақадан холи бўларкан. Тарвузнинг мағзи эса отнинг гўшти ўрнини босиб, танани қизитар экан, шу замонда оёқнинг нам тортиб увишиши, оғриши, томир тортиб қолиши каби хасталик ҳам арииркан.

Хўш, қайси бир чет эллик киши иссиқ қуёшда тобланган тарвузни еб, ҳовузда чўмилишни хоҳламайди, дейсиз, хуллас Ватанимизнинг имкониятлари чексиз.

Тўлқин ЁРҚУЛОВ.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР · ХАБАРЛАР · ҲОДИСАЛАР

ЎЗБЕКИСТОНДА АМЕРИКАЛИК БАНКЧИЛАР

Жаҳондаги энг катта банклардан бири — Ж. П. Морган банки (АҚШ) делегацияси Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий фаолият миллий банкининг таклифига биноан 9—12 февраль кунлари Тошкентда бўлди. Делегация таркибида банк бошқарувчи директор жаноб Альфредо Гутиеррес, вице-президент жаноб Роберт Грей ва иқтисодчи жаноб Петер Ворфингтон бор эди.

Миллий банкнинг матбуот варақасида таъкидланишича, сўнгги икки йилда Ўзбекистон ва Америка банк муассасалари ўртасида мустаҳкам алоқа ўрнатилди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 1993 йилнинг октябрида банкнинг Нью-Йоркдаги манзилгоҳида бўлди, у ерда миллий банк билан Ж. П. Морган банки ўртасида ўзаро ҳамкорлик тўғрисидаги ҳужжат имзоланди.

Ж. П. Морган банки шу ҳужжатда зиммасига олган мажбуриятни бажариб, миллий банкни евроклиринг (клиринг — ўзаро талабномалар ва мажбуриятларни ҳисобга олишга асосланган нақд пулсиз ҳисоб-китоб қилиш тизими) тизимига қўшилиш тўғрисида таклиф киритди. Ж. П. Морган банки ташаббуси билан тузилган бу тизим қимматбаҳо қоғозларнинг жаҳон бозорида олдисотти қилишга имкон берадиган жаҳондаги мавжуд иккита тизимнинг биридир. Ж. П. Морган банкчиларининг бевосита кўмагида миллий банкнинг евроклиринг тизимига аъзо бўлиши масаласи 1994 йилнинг январида шу ташкилотнинг бошқаруви томонидан маъқулланди. Миллий банк ҳозирча МДҲ мамлакатлари банклари орасида шу тизимга аъзо бўлаётган ягона банкдир. Яқин вақт ичида корхоналар, ташкилотлар ва хусусий кишилар шу тизим орқали хорижий банклар, фирмалар ва компанияларнинг акцияларини, облигацияларини ва бошқа қимматли қоғозларини харид қилишлари ва сотишлари мумкин бўлади.

Ташриф чоғида делегация аъзоларини Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Республика молия вазири Б. Ҳамидов қабул қилди, марказий банкда, миллий банкда «Ўзбекнефтегаз» миллий корпорациясида музокаралар олиб борилди. Хусусан, Ж. П. Морган банкининг вакиллари нефть-газ соҳасидаги лойиҳаларни амалга ошириш билан қизиқишларини айтдилар.

Нью-Йоркдаги банк вакиллари Ўзбекистон Президентининг «Иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, хусусий мулкни ҳимоя қилишни таъминлаш ва ишбилармонликни ривожлантириш тўғрисида» январь ойида имзолаган фармонни юксак баҳолаб, республикада қимматли қоғозлар бозорини ривожлантиришга ва шу соҳадаги мутахассисларни ўқитишни ташкил этишда ўз ёрдамларини таклиф қилдилар. Халқаро молия бозорига Ўзбекистон Республикаси қимматли қоғозларини чиқариш лойиҳасини ўрганиш хусусида келишиб олинди.

(ЎзА).

ЭРОН ИНҚИЛОБИГА БАҒИШЛАНАДИ

Тошкентда Давлат шарқшунослик институтида бўлиб ўтган адабий кечада машҳур форс шоирларининг ўлмас сатрлари янгради. Адабий кеча Эрон Ислом инқилобининг 15 йиллигига бағишланди.

Институт талабалари ва ўқитувчилари, халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмаси ҳамда «Ўзбекистон—Эрон» жамиятининг фаоллари бу санани шу тариқа нишонладилар.

Эрон Ислом Республикасининг Тошкентдаги элчихонаси ходимлари таклиф этилган эди. Адабий кечада Эрон Ислом Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Саид Муҳаммад Мусо Ҳошимий Гулпоёгоний иштирок этди.

БУНДАН БЕШ ЙИЛ БУРУН

Афғонистондан сўнгги собиқ совет жангчиси олиб чиқилган эди. Афғон тупроғидаги бемақсад урушда 1,5 мингдан ортиқ йигитларимиз шаҳид кетди. Улар орасида наманганлик Қизил Юлдуз ордени совриндори (ўлимидан сўнг) Карим Қодиров ҳам бор эди. Карим 19 ёшида ҳаёт билан видолашишга мажбур бўлди. Орзулари кўп эди унинг. Онаси Назира опа-чи! Унинг орзулари каммиди! Ўғлининг кўчани тўлдириб қайтишини-ю, ҳовлисига ёр-ёр жўрлигида келин туширишни истамаганмиди! Невара кўришни, неварасининг жажжи бармоқчаларидан тутиб сайр қилдиришни, елкасига опичиб ҳовли айлантиришни хоҳламаганмиди!

Ҳаёт бешавқат экан. Яхшиям, фарзандлари бор. Келинлари бор. Овунади. Яна бир унинг юпанчи ўғлининг оғайнилари. Улар Каримжон билан бир кўчада, маҳаллада яшамаган, мактабда бирга ўқимаган бўлишса-да, баъзи дўстларидан меҳрибон.

Бу ҳақда мен ҳам билмас эдим. Ёшлар Иттифоқи Наманган вилояти қўмитасида шаҳид кетган афғонларнинг оилаларига бориб йўқлаш ниятида эканликларини айтишганида, йўқ дея олмадим.

Назира опа бизни кўргач, суюниб кетди. Назаримда, худди болаларини кўргандек бўлди. Ҳол—аҳвол сўрашдик. Ўзимиз билан олиб келган махси, гуруч, чойни опага бердик. Опанинг кўзлари намланди. Билмадим, шу дамда у кишининг кўнгилларидан нима ўтди экан! Балким, ўғиллари афғонга кетмасдан олдин, «Сизга ўзим махси олиб бераман» дея ният қилгандир!

— Яна 14 та оилага боришимиз керак, — дейди бизга ҳамроҳ бўлган вилоят жангчи-фахрийлар уюшмаси раиси Зокиржон Омонов, ҳовлидан чиқарканмиз. — 4 йилдан буён уларнинг кўнглини оламиз. Баҳоли қудрат ёрдамлашамиз. Бу ишда бизга «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармасининг вилоят бўлими директори Дилором Сайфиддинова ҳам ёрдам бермоқда. Айниқса, «Байналмилал» меҳр — шафқат фирмаси директори Муродилла Алибоевнинг (ўзи ҳам Афғонистонда хизмат қилган) хизматлари беқиёс. У ҳатто афғон оналари киядиган махсининг размерларини ҳам ёддан билади. Қойил қоласиз.

Ростдан ҳам қойилман!

СУРАТДА: (чапдан) жангчи фахрийлар вилоят уюшмаси раиси Зокиржон Омонов, «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармасининг вилоят бўлими директори Дилором Сайфиддинова ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Наманган вилоят қўмитаси биринчи котиби Икромжон Шарофиддинов (ўнгда) Назира опа Аҳмедовага совға—махси, гуруч, чой бермоқда.

Матн ва суратлар муаллифи Муҳаммад АМИН.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

НАВОЗИШ — 6 ЁШДАН

● **ҚОЗОҒИСТОН** пойтахтида республикада биринчи дипломатик навозиш мактаби очилди. Мактаб дастури ранг-баранг: болалар бу ерда музокаралар олиб бориш, меҳмон қабули, ўз қадди-қоматига эътибор қилиш, фаросат билан кийиниш, дастурхон атрофида ўзини тута билиш каби кўникмаларни эгаллайдилар. Бунинг учун ярим йил ажратилган. Бундан ташқари дастурдан қозоқ тили, инглиз тили дарслари, қозоқ маданияти билан танишиш, йог машғулотлари ҳам ўрин олган.

Қизиғи шундаки, бу дарслар... Алматидаги энг яхши ресторанларда, казиноларда, музей ва театрларда, модалар академиясида ўтказилади. Мактаб 6 ёшдан 16 ёшгача бўлган ўқувчиларга мўлжалланган.

Аммо бу мактаб пулли бўлиб, ота-оналар ўз фарзандлари учун 30—50 доллар тўлашларига тўғри келади.

ТУМАН МИҚЁСИДАГИ САРОСИМА

● **БАЛКИ** ушбу воқеа бўлмаса, муштарийлар Липецк вилоятида Данко тумани борлигини бир умр билмай ўтиб кетишлари ҳам мумкин эди. Нима бўлди-ю, маҳаллий маъмуриятга гадой топмас Измайловка қишлоғида яшовчи сут сотувчи А. Шмирева деганникига Германиядан меҳмонлар келиши тўғрисидаги хабар маълум бўлиб қолди. Табиийки, бундай ҳолларда уялиб қолмаслик учун, туман шаънини ерга урмаслик учун маъмурият қўлидан келган чораларни кўради.

Бу гал ҳам шундай бўлди. Туман маъмурияти раҳбарининг икки муовини шароит билан танишиш учун дарҳол Измайловкага йўл олишди. Ҳақиқатан ҳам қўрққанларидек чиқди: сут соғувчининг уйи жуда хароб эди. Бу уйга меҳмонларни етаклаб келиб бўлмайди, деган қарорга келинди. Ошиғич равишда маҳаллий қишлоқ хўжалик корхоналаридан бирининг раҳбари яшаётган хонадон танланди. Бироқ...

Ҳамма иш битганда маълум бўлдики, Германиядан ҳеч қанақа меҳмон келмаётган, келмоқчи ҳам эмас экан; шунчаки Шмиревалар қизларининг Германиядаги ўқувчи қиз билан ёзишмасини баҳона қилиб, янги уйга кўчиб ўтишмоқчи экан. Афсуски, сир муддатидан олдин очилиб қолди. Бўлмаса...

II. ЯНГИ УЙ ҚУРМАЙ ТУРИБ

ЭСКИСИНИ БУЗМАСЛИК КЕРАК. БУ ДОНИШМАНДОНА ГАПНИНГ ТЎҒРИЛИГИНИ ВАҚТ КЎРСАТМОҚДА

Ҳурматли муштарийларимизнинг ёдида бўлса керак: газетамизнинг аввалги сонларидан бирида гўзал Тошкентимизнинг марказига жойлашган Олой бозори хусусида фикр юритган эдик. Бугун ана шу мавзуни қисқа бўлса-да ҳам суратлар, ҳам рақамлар орқали давом эттириш ниятидамиз.

Хўш, «Олой бозори» номи авваламбор қаердан пайдо бўлган? Бозор нима учун айнан шу ном билан аталади. Шарқона усулда қурилган муҳташам дарвозадан кириб чиқаётган кўпдан-кўп кишилар билан — ёшлар билан ҳам, кексалар билан ҳам шу хусусда гаплашамиз. Лекин уларнинг бирортаси ҳам бу номнинг қандай ва қачон пайдо бўлганини аниқ айтишолмайди. Тўғрироғи, билишмайди.

— Олой бозори — дейди бозор мудири Баҳодир Тошпўлатов. — баъзи бир кексаларнинг айтишича, у 1800-йилнинг иккинчи ярмларида қурилган. Дастлаб 1,5—2 сотих майдонни эгаллаган. Маҳсулотлар асосан кун чиқар томондан — Олой тоғларидан келтирилган. Шу боис бўлса керак бора-бора бозорнинг номи Олой деб атала бошлаган.

Ҳозирги кунда бозор ҳудуди кенгайиб кетган. Эски расталар бузилмаган ҳолда янгилари бунёд этилди. Ҳозир у 10 гектардан ортиқроқ майдонни эгаллаган. Яна бир ибратли томони шундаки, расталарнинг жуда кўп пештахталарида маҳсулотлар турларига бўлиниб савдо қилинади. Ёз ойларида бир кунда ҳатто 200 тоннадан кўпроқ миқдорда маҳсулотлар харидорларга етказиб берилади.

Жумҳуриятимиз мустақиллиги байрамига тайёргарлик кўрилаётган бир пайтда бу ерда кенг миқёсда қурилиш ишлари олиб борилди. Бош пудратчи — 1-уйсозлик комбинати жамоасининг жонбозлигини алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Комбинат мутахассислари ғишт дейсизми, цемент дейсизми, нимаики лозим бўлса пешма-пеш етказиб туришди. Қўли гул қурувчиларнинг меҳнати туфайли фақат бозор ҳудудидагина шарқона усулда қурилган 78 та дўконлар бунёд этилди. Уларнинг барчаси хусусийдир. Бу дўконлардан истаган нарсангизни харид қилишингиз мумкин. Лекин ҳақиқатни айтиш керак, уларнинг нархи анча-мунча қиммат. Шундай бўлишига қарамай одамлар борига шукр қилиб кимдир пойафзал, кимдир костюм-шим, яна кимдир чет элдан келтирилган газмолни харид қилаяпти.

— Бозор маъмурияти сотувчиларга барча қулайликлар яратиб беришга ҳаракат қилмоқда, — дейди гапини давом эттириб Баҳодир ака, — ҳозирги кунда бу ерда ўнлаб ошхона, чойхона, бир нечта кичик дўкончалар асосан озиқ-овқатлар билан савдо қилмоқда. Ҳадемай узоқдан келган сотувчилар учун 40 ўринли карвонсарой қуришни мўлжаллаб турибмиз. Бу қурилиш асосан бозор тушуми ҳисобидан олиб борилади. Яна талай ишларни амалга оширмоқчимиз. Яхши ният деганларидек. Лекин буларни ҳозирча айтгим йўқ. Тўйдан олдин ноғора чалишга не ҳожат.

Олой бозорида бўлганмисиз? Йўқ дейсизми? Ана холос. Ундай бўлса, албатта, бир қадам ранжида қилинг. Кўнглингиз тусаса нимадир харид қиласиз, йўқса у ердаги бир-биридан чиройли дўкончаларни кўриб, жилла қуриса хира кўнглингиз бироз равшан тортади. Ҳа, ҳа албатта бозорга боринг.

Суратларда бозордаги лаҳзалар акс эттирилган.

Зиёвуддин ОРТИҚХЎЖАЕВ.
«Туркистон» мухбири.

Спорт

PRESIDENT CUP
UZBEKISTAN
INTERNATIONAL TENNIS TOURNAMENT
TASHKENT 1994

ТЕМУРНИНГ ИСРОИЛДАГИ МУВАФФАҚИЯТИ

Шу йил май ойининг охирлари ва июнь ойининг бошларида республикамизда биринчи марта теннис бўйича «Президент кубоги учун» халқаро мусобақа бўлиб ўтади. Унда жаҳоннинг энг кучли теннисчилари иштирок этиши кўзда тутилмоқда. Айни кунларда эса мазкур мусобақани кўнгилдагидек ўтказиш учун ташкилий қўмита фаолият кўрсатмоқда. Шунингдек, жаҳон стандартига мос келадиган ёпиқ ва очиқ тарздаги бир неча кортлар қуриш жадаллаштирилаяпти. Комплекслардан бири республикамиздаги энг баланд телевизион минора ёнида барпо этилса, бошқаси пойтахтдаги кўркам ва гўзал «Динамо» теннис клубида қурилмоқда.

Ана шу катта мусобақага ҳозирлик кўриш мақсадида мамлакатимизнинг энг кучли теннисчилари деб тан олинган Олег Огородов, Дмитрий Томашевич, Темур Ғаниев, Темур Хонхўжаев каби спортчиларнинг Покистонга жўнаб кетганлигини ўтган сонларимизнинг бирида маълум қилган эдик. Куни кеча улар Покистонда бир қатор ўртоқлик мусобақаларини муваффақиятли ўтказиб, Исроилга жўнаб кетганлигини бизга хабар қилишди.

Исроил сотеллити (бунда теннисчиларнинг мавқеи белгиланади. Яъни қандай ўйин кўрсатишига қараб, кейинги мусобақаларда қатнаша олиши ёки олмаслигини белгиловчи очколар берилади — муаллиф)да қатнашиш учун бўлган турнирда Темур Ғаниев барча босқичлардан муваффақиятли ўтди. У биринчи турда исроиллик Томер Сабахни, сўнг грузиялик теннисчи Александр Метревелини ва исроиллик Одед Тангни мағлубиятга учратди.

МАЪНАВИЯТ ҚАДРСИЗЛАНМАСИН

Илгари хабар қилганимиздек, Косонсой шаҳрида газетамиз Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар жумҳурият маркази ва Наманган вилоят маданият ишлари бошқармаси билан ҳамкорликда «Ёшлар тарбиясида маданий-маърифий муассасаларнинг тутган ўрни» мавзуида давра суҳбатини ўтказди. Биз давра суҳбати қатнашчиларидан айримларидан ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашишни илтимос қилдик.

Маматхон БОБОХОНОВ, меҳнат қаҳрамони. Косонсой шаҳридаги уруш ва меҳнат фахрийлари кенгаши раиси:

— Маданият катта куч. Усиз бирон муваффақиятга эришиш мушкул. Ёшларимиз ўзларига талабчан. Уларнинг дунёқараши, маданияти, билими илғор техникавий жараёнларни эгаллаши анча юқори. Тарбиявий ишларни ҳам шунга қараб мослаштириш керак.

Тарбияни ҳамма ўз билганича олиб боради. Биров бу ишни эплайди биров эса йўқ. Бу борада мана шундай ўтказилаётган тадбирлардан кенг фойдаланмоқ даркор ва жумҳурият доирасида ягона комплекс дастур ишлаб чиқиш зарур.

Биз ҳам бу борада анча ишларни олиб бормоқдамиз. Асосан ишларимизни уч йўналишда белгилаб олганмиз. 1. Мустақиллик нима? Уни иқтисодий, сиёсий, маънавий жиҳатдан мустаҳкамлаш учун қандай ишлар қилмоғимиз керак; 2. Ахлоқ, одоб, ота-онага ва катта ёшдагиларга ҳурмат; 3. Ватанпарварлик, «Ватанни севмоқ иймондандир».

Зироҳат АЛИБЕКОВА, Самарқанд вилояти илмий услубиёт маркази директори:

— Мана шу соҳада 30 йилдан буён ишлайман. Вилоятимизда 30 дан ошиқ халқ театри, ашула ва рақс ансамбллари бор. Биз асосий эътиборни ёшларга қаратиб келмоқдамиз. Чунки улар келажакни белгилайди. Иш фаолиятимизда миллий анъаналар, удумлардан кенг фойдаланамиз. Маҳалла қўмиталари билан ҳамкорликда тўй маъракаларни ортиқча чиқимсиз, чиройли ва ихчам тарзда ўтказиш бўйича ибратли ишларимиз бор.

Ростини айтиш керак, ҳозир бирор тўйга бориб, мириқиб дам ололмайсан. Ҳаммаёқ шовқин-сурон. Ўзимизнинг миллий мусиқа асбобларимиз унутилмоқда. Бу борада ҳам аниқ тадбирлар бўйича иш дастурларига эгамиз.

Маънавиятни юксалтиришимиз керак. Болаларимиз ҳунар эгаллашга қизиқмай қўйди. Касбга меҳр йўқ. Ҳунарли одам хор бўлмайди. Шуни унутмаслик керак. Бўш вақтдан унумли фойдаланиш шарт. Йўқса, келажак бизни кечирмайди.

Раъно ИСОҚОВА, Қосонсойдаги 28-ўрта мактабнинг ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси:

— Давра суҳбатининг «Ёшлар тарбиясида маданий-маърифий муассасаларнинг тутган ўрни» мавзусида эканлиги мени қувонтирди. Бу ерда олимлар, ёзувчи ва шоирлар, ҳуқуқ-тартибот ходимларининг, санъаткорларнинг иштирок этиши жуда ўринли. Ҳар бир мутахассис ўз фикр-мулоҳазалари билан ўртоқлашаётгани яхши. Қолаверса, уларнинг ёшлар тарбиясига қайғураётгани нақадар катта ва масъул ишни бошлаганидан далолат.

Афсуски, ёшларимиз орасида вақтини бекорга ўтказаётган, ишсиз, таралло-бедод қилиб юрганлар бор. Уларни кўрсам ҳафа бўлиб кетаман. Назаримда, болаларнинг кўпчилиги назоратсиз қолмоқда.

Ўзимнинг ўқувчилик йилларимни эслайман. Хаёлан, ҳозирги мактаб болалари билан таққослайман. Назаримда, ўқишга, билим олишга ҳавас, меҳр хиёл камайган. Менга қолса, истеъдодли, қобилиятли болалар синфини кўпайтирар эдим. Ҳар ким қизиқишига қараб, шуғуллансин. Ҳунар ўргансин.

Абдуғани АБДУКАМОЛОВ, Қорақалпоғистон Республикаси Маданият ишлари вазирлиги Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар республика илмий-услубиёт маркази директори:

— 7 йилдан буён шу соҳадаман. Бу йиллар давомидаги ягона хулосам шуки, маданий-маърифий ишлар ҳамиша ҳаёт билан бирга қадам ташлаши керак. Акс ҳолда...

Кейинги пайтлар мени бир нарса кўпроқ ўйлантирмоқда, ташвишга солмоқда. Ёшларимиз бозорга ўч бўлиб қолишди. Аҳвол шу тарзда кетаверса, нима бўлади?

Ёшлигим оғир ўтган. Агар у йилларни ортга қайтариш имкони бўлганда эди, мен халқимга, ватанимга имкон қадар кўпроқ хизмат қилишдан, ҳар бир ишни, илмий нуқтаи назарни амалий ишга оширишдан бошлаган бўлардим. Ёшларга кўпроқ ватан туйғусини сингдириш даркор. Дўстликни, ҳалол ва пок бўлишни улуғлаш лозим.

Қундуз ЮСУПОВА, Абдулла Қаҳҳор номли 21-ўрта мактабнинг жуғрофия-биология ўқитувчиси:

— Наманган Давлат университетини тамомлаб, ишга келганимга кўп бўлгани йўқ. Аммо республика миқёсида ўтказилаётган бундай катта тадбирда илк бор иштирок этмоқдаман. Бир муаллим, устоз сифатида мени ҳам ўйлантираётган муаммолар кўп. Улардан энг муҳими, шогирдларимнинг элига, ватанига мос ўғил-қизлар бўлиб етишиши. Зеро, устоз учун бундан ортиқ бахт йўқ.

Мен раҳбарлик қилаётган 8-«А» синфда 24 нафар ўқувчи бор. Аксарияти илмга ўч. Болалар тез улғайишмоқда. Уларни дарсликдаги фикрлар қониқтирмайди. Шу боисдан, кўпроқ изланишга, баъзан кечалари мижжа қоқмасликка тўғри келади.

Мактаб билан ота-она ўртасидаги алоқани мустаҳкам йўлга қўя олсак ёшларимиз келажагидан хавотир олмаса ҳам бўлади.

Фикрлар. Улар хилма-хил. Фарзандлар камолидан ташвиш чекиб, ютуғидан қувона олган жойда ўйлаймизки, депсиниш бўлмайди. Демак, ўсиш, ривожланиш бор.

Дил сўзларини Муҳаммад АМИН ёзиб олди.

ФИТРАТ ИМЗО ЧЕККАН ҲУЖЖАТЛАР

Абдурауф Фитрат шоир, ёзувчи, маърифатчи, аллома бўлганини, миллий истиқлол йўлида курашганини биламиз. Аммо, у зот фаолиятининг ҳалигача номаълум қирралари ҳам йўқ эмас. Негаки, унинг ҳаёти ва фаолиятига тегишли ҳужжатлар шўролар замонида муттасил йўқ қилиб келинган.

Шунга қарамай, айрим ҳужжатлар ўша йиллардаги машъум назарлардан омон қолган экан. Республика маданият ишлари вазирлиги қошидаги маданият ёдгорликларини сақлаш бош бошқармасининг бошлиғи, меъморчилик доктори П. Зоҳидов яқинда ана шундай бир ҳужжатга дуч келди. У «63-рақамли ҳужжатлар тўплами. Бухоро ёдгорликлари бўйича материаллар (М. Ф. Мауер тўплаган материаллардан») деб номланган ҳужжатлар тахлами бўлиб, айрим саҳифаларида Фитратнинг номи ва имзоси бор.

Хўш, М. Мауер ким? У тўплаган ҳужжатларнинг Фитратга қандай алоқаси бор? ЎзА мухбири П. Зоҳидовдан ана шу хусусда гапириб беришни сўради.

— Мауер — Самарқанддаги Улуғбек мадрасасининг шимоли-шарқий минорасини тиклаш режасини ишлаб чиққан ва амалга оширган машҳур таъмирчи меъмордир. У тўплаган ҳужжатлардан бири «Осори атиқаларни асраш ва таъмирлаш бўйича Зарафшон вилояти қўмитасининг 1925 йил 23 декабрдаги мажлиси баёни» деб аталади. Мазкур ҳужжатга қўмита раиси сифатида Фитрат араб хатида имзо чеккан. Маълум бўладики, Фитрат ўша йилларда маданият обидаларини асраш ишида фаол қатнашган. Мажлис баёнлари қўмитада Бухоро амирининг мол-мулкини сақлаб қолиш, Бухородаги меъморий обидаларни асраб-авайлаш масаласи кўрилгани ҳақида ҳам маълумот беради.

Мажлис баёнлари, қарорлар сўнгида Фитрат имзоси билан Муса Саиджонов деган кишининг имзоси ёнма-ён келади. М. Саиджонов қўмитанинг илмий котиби бўлиб ишлаган. У ўзбек меъморий обидалари ҳақида, хусусан, Гўри Амир тўғрисида биринчи бўлиб китоб ёзган одам. Арабчани, форсчани, эски қўлёзмалар ва вақфномаларни жуда яхши билган. Кейинчалик у республика осори атиқаларни асраш қўмитасининг раиси лавозимида ишлаган.

Мазкур ҳужжатлар юртимизда қўҳна обидаларнинг сақлаб қолинишида Фитратнинг ҳам хизмати катта эканидан далолат беради.

Муртазо ҚАРШИБОЙ.

Тарихнинг ўқилмаган саҳифалари

БАРБОД БЎЛГАН «КЎНГИЛ ТОШҚИНЛАРИ»

ЁҲУД БИЗ БИЛМАГАН ҲАҚИҚАТ

Ҳайдарали УЗОҚОВ.

Гапнинг қисқаси, Тошпўлат Саъдий ана шундай бир йиртқичлик ҳукм сурган Каттақўрғонда — каллакесарлар замони ҳукмрон бўлган жойда яшади, ижод этди. Бу бедодликларга бефарқ қарамаганлиги, қолаверса, миллий қадриятларни улуғловчи, ҳақиқатни, пок инсоний севгини куйловчи шеърлар яратганлиги, буюк Навоийнинг таржимаи ҳолини тикланишига қўшган ҳиссаси учун у миллатчи, аксилинқилобчи сифатида йўқ қилинди.

Ҳа, ҳақиқатан ҳам ана шундай мудҳишликларнинг ўрдаси, макони бўлган Каттақўрғон туманининг ўткир фикрли зиёлилари, шоиру уламолари ёш «Шўро ҳокимиятини мустаҳкамлаш учун олиб борилган инқилобий» қирғинликларнинг беаёв қурбони бўлдилар...

«ШУ КУНЛАРДА БУЛАР МАҒРУР...»

Тошпўлат Саъдийнинг қисқа ва бой ижодий фаолиятига назар ташлар эканмиз, унинг қаламига мансуб бўлган асарлар туғилиб ўсган қишлоғининг қайноқ ҳаёт тарзи, замондан нолиш, кишиларнинг яратувчилик фаоллиги каби кўплаб мавзуларнинг лирик ифодаларидан иборатдир.

Тошпўлат Саъдий адабиётга 1926 йилдан, яъни 17 ёшидан кириб келди. У Демьян Беднийнинг «Катта кўча» номли шеърий кечинмасини 1926 йилда ўрис тилидан ўзбекчага ағдариб, уни «Зарафшон» газетасида эълон қилди.

Шундай қилиб, унинг 1927 йили «Бирлик марши», «Олқиш», «Севинч» каби, 1928 йилда «Эркин қиз», «Чечаклар кулганда», «Чолғучи қиз» сингари, 1929 йилда «Сир илҳомлари», «Ёш кўнгил», «Наҳри Пой», «Боғ қўйнида», 1930 йилда «Узат қўлларингни», «Моҳинур», «Бир мешчанкага», «Баҳор варақлари» сингари юзга яқин шеърлари ойнома ва рўзномаларда босилиб чиқди. Кейинчалик бу лирик ижод намуналари «Кўнгил тошқинлари» ва «Зарбдор кунлар» номли шеърий тўпламларида жам этилди.

Тошпўлат Саъдий ёш бўлса-да, ўта ташаббускор ва тадбиркор шоирлардан эди. У 1931 йилнинг бошларидан ёш қаламкашлар асарларининг баркамолларидан тўплаб, жумҳуриятда биринчи бор адабий альманах чиқаришни ўз олдига вазифа қилиб қўйди. Қадрдон дўсти шоир Насрулла Охундий ҳамкорлигида шаҳар ва қишлоқларда ижод қилаётган, кўзга кўриниб қолган шоир ва ёзувчилардан ижод намуналарини йиға бошлади. Ана шундай қаламкашлардан 29 тасининг асарлари тўпланди. Умаржон Исмоил, Турғун Баҳодиров, Ҳамид Олимжон, Файзулла Ғулом, Яшин, Ибохон, Солиҳ Собирий, Зулфия, Ҳасан Пўлат, Шукур Саъдулла, Жасур, Ғиёс Соатий, Мажид Файзий, Иқбол, Эминжон Аббос, Холид Расул, Рашид Абдулла, Шерали Тошмат, Ўткир Азим кабиларнинг шеър ва ҳикоялари жам қилиниб, 1932 йили «Самарқанд—Тошкент» тамғасида 302 саҳифадан иборат «Зарбдор қаламлар» альманахи босиб чиқарилди...

ХОТИРАЛАР ТИЛГА КИРГАНДА

Дарвоқе, биз олдинда тарихий хунрезликлар гирдобида содир этилган коллективлаштириш фожеаси жараёни ва Тошпўлат Саъдий фаолияти хусусида эслатиб ўтган эдик. Мана, биз таъриф ва тарғиб қилаётган катта ижодкор Тошпўлат Саъдийнинг пок ва нозик қалби, миллатига бўлган сўнмас эътиқоди, ўз халқининг ҳақиқий ватанпарвари, озодлик, ва маърифат учун курашчиси каби фазилатлари, шахсий намунаси тўғрисида шоирнинг ҳозирда ҳаёт бўлган дўст ва биродарлари, уни кўрган-билганлар билан олиб борилган суҳбатларимиз жараёнида ёзиб олган хотира ва эсдаликларни ҳурматли ўқувчиларимиз эътиборларига ҳавола этамиз.

— Тошпўлатни ман Навоий мактабида ўқиб юрган ўша 1918 йилдан билардим. У мандан ўша пайтда 15 ёш кичик эди. У маҳаллада бизларга ёзган шеърларини ўқиб берарди. Жуда қувноқ, ҳазилкаш, маънили йигит эди — дейди каттақўрғонлик Аҳмад бува. — **Навоий, Умар Хайём шеърларини форс тилида ўқиб, мазмунини бизларга айтиб берарди...**

Бир нарса ҳечам эсимдан чиқмайди. Маҳалланинг каттаси бўлганлигим учунми, юрагидагини менга айтарди у. 1931 йил эди шекилли, секин сўраб қолди: «Аҳмад ака, бу Миёнкалдаги улуғ зотларимизни шунақа қийнайверишармикан, а! Конвойлар ҳеч бир сўроқсиз, бировдан сўрамасдан отиб ташлашяпти-ку! Ахир, буларнинг авлод-аждодлари бордир. Булар келиб сўрашса нима деб жавоб қилишаркин! Ҳаёт қачонгача шундай давом этаркан, охири бордир, а!»

«Э-э, эҳтиёт бўлиб гапиринг, замон ёмон, — дея жавоб қилдим, қўрқув оҳангида, — **уч кун олдин кўлхўзлаштиришга норози бўлганларни Шўрога қаршисан деб қамаб қўйди, ҳов қариги маҳалладоғи Турдиқулни. Сан ташвиқотчисан, миллатчисан деб кеча Шокир акани ҳам қизил пагонлар олиб кетишди. Бундай гапларни тўхтатинг!»** — дедим, ўшанда.

Суҳбатга Қосим бува аралашди:

— Кечирасиз, гапингизни бўлдим. Тошпўлат ҳукуматнинг бу ўзбошимчалигидан доим норози бўлиб юрарди. Унинг бошига ана шундай норозиликлари етди-ёв! Бироқ у жуда зийрак йигит эди. Ҳар доим энкеведидан қўрққаним учун кўпроқ мақтов шеърлар, лирик шеърлар ёзяпман, кези келса партия ва янги тузумни мақташни ҳам эл қатори камайтирмаяпман, дерди. У жуда қадди-қомати келишган, орикдан келган, оқ юзли, лаблари бироз бўртиб чиққан йигит эди, тўғрими Мулланор! — деб шоирнинг дўстига қаради.

— Тўғри айтдингиз Қосимжон, — деди 20-йилларнинг охирларида шоир билан яхши таниш бўлган Мулланор бува ва қўшиб қўйди:

— Тошпўлат Абдулҳамид Мажидий билан жуда дўст эди. Уни Тошпўлат доим «Чақмоқ» деб чақирарди. Мажидий Тошпўлатдан беш-олти ёш катта бўлса ҳам у ҳар вақт унинг ўзига «менинг юрагим, қалбим» деб айтарди. Буни мен яхши эслайман. Чунки, ўша даврда мен, Мажидий ва Тошпўлатлар Навоий мактабида муаллимлик қилганмиз. Айниқса, Тошпўлатнинг шеърларини домламиз Нурулла Муродов жуда яхши кўрарди, унга қайта-қайта ўқиттирарди. Тошпўлатнинг «Биз курашга ҳозир!..» деб ёзган жанговар шеърининг қуйидаги сатрлари ҳозир ҳам ёдимда:

Биз ёш курашчилар
Бизнинг шу янги қалбимизда,
Вулқонлар ўйнайди...
оловлар қайнайди...
Бизни олдимизда:
Тоғларча тўсқунлар бўлғонда,
Тингланг:
Чумолича, кучсиз бир
чумолича илмаймиз назарга,
Шу нурли тилак йўлидан
чиқмасдан,
Тўхтамай босамиз илгари,
илгари!

Мазкур маълумотларни олиб, бир олам қувонч билан Тошкентга қайтаман. 50-йилларда чоп этила бошлаган «Ўзбекистон маданияти» газетаси ва журналларга муҳаррирлик қилган ёзувчи Мумтоз Муҳаммедов билан учрашаман. У 20-йиллар охири ва 30-йилларда шоир Тошпўлат билан бирга ишлаган.

— Ҳайдарали ука, мен ўша даврлар воқеаларининг тирик гувоҳиман. Аъзам Айюб, Санжар Сиддиқ, Абдулҳамид Мажидий, Тошпўлат Саъдий, Комилжон Алимов, Боту ва Элбек каби зиёлилар билан ишлаганман, улардан кўп нарсаларни ўрганганман. Тошпўлат Саъдийга келсак, у билан 1928 йили Самарқандда танишганман. Ўша пайтда университетда ўқирди. Унинг ёзган шеърлари таъсирли ва жозибадор бўларди. Ҳамид Олимжон, Уйғунлар ҳам Тошпўлат шеърларига, унинг лирик маҳоратига тан беришган. У кўпроқ табиат, меҳнат, муҳаббат ва эрк ҳақида ёзарди.

У анча муддат Ўзбекистон ёзувчилари уюшмасида котиблик вазифасида ҳам хизмат қилган. Бухоро ва Хоразмда дўсти Абдулҳамид Мажидий билан ишлаганлигини яхши биламан...

Айтишим мумкинки, олинган бу маълумотлар ҳам мен учун шоирни кашф этишда тўлақонли далиллар бўла олмас эди. Унинг таржимаи ҳолига яна ўта муҳим чизгилар топишим керак. Шу мақсадда шоирнинг ўта яқин дўсти, ўша вақтларда унга ғоявий раҳбар бўлган устози Очил ота Қодиров хонадонига бориш ва тегишли маълумотларни олишим керак эди.

ОЧИЛ ОТА БОР ҲАҚИҚАТНИ АЙТАДИ

Очил ота Қодировнинг шахси ҳақида: 1902 йилда Каттақўрғоннинг Мухтор қишлоғида туғилган, Абдулҳамид Мажидий билан тенг ёшда, Тошпўлат Саъдийдан етти ёш катта. У тарих фанлари номзоди, нафақахўр. 1932 йилда Москва Шарқ халқлари университетининг фалсафа факультетини тугатган. Университетни битиргач, у 1933 йилдан Ўзбекистон фирқа Марказқўмида ташвиқот ва тарғибот бўлимида мудир, қишлоқ хўжалигида ташкил бўлган Сиёсий шўъбада мутахассис бўлиб ишлаган. 1925 йилдан собиқ комфирқанинг аъзоси бўлган. У ҳикоя қилади:

— Тошпўлат асосан косиб оиласидан. Улар деҳқончилик билан ҳам шуғулланишган. Отаси ўта саводхон киши эди. Тошпўлат билан ён маҳаллада катта бўлдим, бирга ўсдим. Ҳануз ёдимда: 1918 йилда Каттақўрғон зиёлилари ва уламоларининг етакчиси, ажойиб инсон Нурулла Муродов ўзининг ташаббуси билан севган шоири Навоий номидаги ўрта мактабга тенг билимгоҳ очди, ўзи директорлик қилди. Бу ташаббус бутун жумҳуриятга тарқалди. Нурулла ака ўз ҳаммаҳалласи Тошпўлат Саъдийни мактабга тортиб, ўзи ўқитди, у мустақил фикрли мутахассис бўлгунча унга мураббийлик қилди. Ҳатто Абдулҳамид Мажидийга ҳам устозлик қилган. Бу инсон одамларга меҳрибон, ўта билимдон, маърифатпарвар зиёли эдилар.

Сира эсимдан чиқмайди: А. Мажидийнинг бир шеъри газетада босилиб чиқди. Бу ўта таъсирли шеър бўлиб иккиюзламачи, ўзгариб турувчи беқарор фирқа аъзолари, шахсан Хайрулло исмли фирқа бошлиғига аталган эди. Шеърда шундай сатрлар бор эди, ҳамон ёдимда:

Худо ҳаққи, Маркс ҳаққи,
Ҳар тарафға етғувчиман.
Тўғри келса ҳар иккисин
Бир чақаға сотғувчиман.

Шеърни Тошпўлат тўла ёд олиб, синфда болалар орасида зўр пафос билан ўқир ва «мен марксистман» деб кўкракка уриб, динчилар олдига келганда эса, «мен домламан» деб юрган Хайруллоларни мазах қилар ва заҳархандалик билан куларди.

Бир куни Нурулла ака синфга кирса, Мажидийнинг ҳалиги шеърини образга кириб ўқиётган Тошпўлатни кўриб қолади. Шунда унинг шеър ўқиш маҳорати, ўзи ҳам шеърлар ёзаётгани маълум бўлгач, директор унга тобора меҳрибонлик кўзи билан қарай бошлайди. Унинг елкасига қоқиб «раҳмат укам, сен катта шоир бўлсанг, сени ўзим университетга бераман», деган гаплари кечагидек ёдимда. Ахир мен ҳам ўша даврда Нурулла ака қўлларида ўқирдимда. Шу-шу бўлди-ю, Тошпўлатнинг ишлари юришиб кетди.

Шу ўринда бир муҳим фактни айтмай иложим йўқ. Каттақўрғон илмий ва адабий муҳитида алоҳида тобланувчи, Фирдавсий, Ал Форобий, Амир Темур, Ибн Сино, Навоий, Фузулий каби алломаларни яхши биладиган, улар ҳақида илмий қарашлари билан фикр айтган, шоир Субҳонбек исмли катта олим бўларди. Бу мўътабар инсон А. Мажидийнинг тоғаси эди. Субҳонбек олимнинг китобларга бой уй кутубхонаси бўларди. Ана шу кутубхонага Нурулла ака Тошпўлатни олиб бориб аъзо қилдиради ва дўсти Субҳонбекка китоб ўқиши учун шароит яратиб беришини, кези келганда унга форс ва араб тилларини ўргатишини сўрайди. Тошпўлат асосий билимни ана шу кутубхонадан, адабиётга қизиқишни Субҳонбек домладан олган эди. Айтиш мумкинки, ушбу кутубхона ва Субҳонбек домла сабоқлари Мажидий ҳамда Тошпўлатларни мумтоз адабиётимиз вакиллари, бадиий адабиётнинг сир-асрорлари ҳақида, йирик-йирик тадқиқотлар яратишганига сабабчи бўлгандир.

(Давоми. Боши ўтган сонда).

(Давоми бор).

Қишлоқ... Соддалар мамлакати. Унга кириб бориладиган йўл битта: қишда лой, ёзда чанг тупроқ йўлак. Чиқиладиган йўлни эса ахтариб юрмайсиз. Чиқиладигани ҳам шу. У ерга бориб, кўрадиганингиз — тупроқ. Тупроқли кенг дала, тупроқдан лой шувоқ қилинган уйлар тупроқдан ранг олган юзлар. Биринчи бўлиб учрашадиганингиз—меҳнат... Қишлоқнинг эндигина 3 ёшга тўладиган боласининг ҳам қўлида ё ўроқ ёки таёқни кўрасиз. Биринчи суҳбатдошингиз — сабр. Қишлоқ аҳлини авраётган — сабр. Сиз каллаи саҳарлаб борсангиз, сизни тонг олқишламайди. Чунки у ерда тонгни кутиб олувчи колхозчи қизлар бор...

Бўсаға

ЖАҲОНГАШТА ЙИГИТЛАР

● БУ ҲАМ ВАҚТИНЧАЛИК
● КЕЙИНГИ БОЗОРИМИЗГАЯМ ПУЛ КЕРАК.
● ҲАММА БИЗДАН ХУРСАНД.

Қишда қишлоқни бекорчилик ўз домига тортади. Ер музлагандан кейин колхозчининг кетмони ҳам «дам» олади. Бекорчи қолган колхозчини рўзғор ташвиши ейди. Қалтираб баҳорга чиқади. Бригадирнинг айтганини қилади. Бугуни ўтиб, эртасига етмайдиган маош олади. Аммо у ўтаётган кунидан нолимайди. Худога шукр қилади. Қишлоқнинг 60—70 фоизини ёшлар ташкил этади. Олий ўқув юртларида таҳсил олишни кўпчилигининг шароити кўтармайди.

Бугунги қишлоқ ёшлари жаҳонгашта. Ўзларига қўйган номлари ҳам антиқа: «коммерсант». Ўзбекча айтсангиз — «тижоратчи». Бугун уларнинг қадами етмаган маконни топиш қийин. (Албатта, нарса кўп жойларга). Бу ёғи Тошкенту Самарқанд, у ёғи Фарғонаю Андижон...

Бугунги поезддаги ҳамроҳларимни қаердадир кўргандек эдим, ўзаро суҳбатидан билиб олдим: уларни Қизилтепада бўладиган савдо ярмаркасида учратганман. 19—20 ёшли бўйдоқ йигитлар. Уларни суҳбатга чорлайман. Бироз тортинишади. (Барибир, қишлоқнинг боласи-да). Уларнинг шартига рози бўлиб, исмларини ёзмасликка ваъда бераман.

— **...Қачондан буён иш билан машғулсиз?**

Учаласи ҳам бир-бирига қарайди. Сочлари жингалакдан келган қўй кўз йигит жавоб беради.

— Тақчиллик бошлангандан бери. Ишлашга жой йўқ. Бу ёқдан у ёққа элтиб, шунинг фойдасига тирикчилик қиляпмиз-да.

— **Иш сўраб бирор ёққа бордингизми?**

— Колхоздан бошқа қаерга ҳам ишга оларди бизни.

—Яна ўша йигит жавоб берди.

— **Жамоа хўжалигида ишлаш ёмонми?**

— Йўқ. Лекин бир умр колхозчи бўлиб ўтмаймиз-ку.

— **А, бу касбларингиз?..**

— Бу ҳам вақтинчалик.— Суҳбатга жимгина кўзини ерга тикиб ўтирган йигит қўшилади. — Пулимиз кўпайгандан кейин ўқишга кирмоқчимиз.

— **Ҳозир қанақа нарсалар олиб келяпсиз?**

— Харидоргир, ўзимиз томонда қиммат бўлган матолар-да.

— **Устига қанча қўясиз шунинг?**

— Кетишига қараб: 3 мингдан 5 минггача.

— **Вой-бу, ҳар метрига шунча? Анча пул бўлиб кетади-ку бу?**

— Йўқ, унчалик эмас. Йўлкира, еб-ичишнинг ўзи ҳам анча бўлади. Кейинги бозоримиз учун ҳам пул керак, дегандай.

— **Ўтмай қолган молларни нима қиласизлар?**

Табиатан қизиқчи эканми, тағин ўша соддадил йигит жавоб берди.

— Сандиққа ташлаяпмиз, келинга сарпо-да.

Яна даврада кулгу кўтарилади.

— **Мана, учовингиз ҳам бир қишлоқдан экансизлар. Қишлоқдошлар орасидаги обрўйингизга путур етказмаяптими бу ишларингиз?**

— Нега энди, ҳамма биздан хурсанд-ку. Ўзлари «заказ» беришади. Уни ол, буни олиб кел, деб.

— **Кейинчалик ҳам савдо соҳасида ишлаб кетиш ниятларингиз борми ўзи?**

— Савдодами? Ишлаш қийин-ов..

— **Қанақа орзуларингиз бор?**

— Уйланиш, — учала йигит ҳам бараварига жавоб берди.

Ҳаёт остонасига қадам қўйишга шайланаётган бу йигитларга сиҳат-саломатлик тиладим.

Келишилган бўйича, шанба куни бўладиган савдо ярмаркасига тушдим. Йигитларни зимдан кузатдим. Олиб келган матоҳлари — харидоргир. Кимдир олган нарсасидан хурсанд, раҳмат, дейди. Кимдир нарх-навонинг баландлигини шу йигитлардан кўриб, «ўзларингнинг нархларингни ҳам қўшиб сотаяпсанми», деб жеркиб беради. Аммо уларнинг бунақа сўзларни эшитишга қулоқлари том битган, миқ этишмайди.

Лайло КАРИМОВА,
ТошДУ талабаси.

РАҚҚОСА ХИРОМ ЭТАР.

Суратчи Муҳаммад АМИН.

ЯНА БИР МУКОФОТ

Яқинда Ўзбекистон Маданият Жамғармаси Бошқарувининг Пленуми бўлиб ўтди. Пленумда бир қанча муаммолар билан бир қаторда Халқаро «Турон» мукофоти таъсис этиш масаласи муҳокама қилинди.

Ушбу масала бўйича сўзга чиққанлар бугунги кунда Қадим Туркистон халқлари аҳил, иноқ яшаётганликларини, Президентимиз Ислом Каримовнинг бу борада олиб бораётган иқтисодий ва сиёсий йўли ниҳоятда тўғри эканлигини, таъкидлаб гапирдилар.

Мажлис аҳли Халқаро «Турон» мукофотини таъсис этиш лозим, бу мукофот маданият, тинчлик, ижтимоият, иқтисодиёт курашчиларининг энг фаолларига икки йилда бир марта берилмоғи лозим, деган қарорга келишди ва уч юз минг сўмлик учта Турон мукофоти таъсис этилди.

КИЧКИНТОЙЛАРНИНГ КАТТА ДЎСТИ

Ҳаммамиз ҳам бола бўлганмиз. Ҳеч ким осмондан тап этиб кап-катта одам бўлиб тушмаган. Демак, болаларга хос бўлган беғуборлик барчамизга ҳам озми-кўпми таниш. Аммо, шу таниш ҳис-туйғуларни бугун ўзимизда қанчалик сақлаб қола олдик ҳамма гап шунда.

Шарқнинг буюк алломаларидан бўлмиш Абу Али ибн Сино ҳазратлари гўдак туғилган ондан бошлаб унга тарбия ва эътибор лозимдир, деган эканлар. Бу сўзлар замиридаги теран маънони жумҳурият қўғирчоқ театри актёри Алишер Мирзоғиёсов билан суҳбатлашиб туриб, яна бир бор юракдан ҳис этдим.

Авваллари қўғирчоқ театрларимизда фақат рус ва бошқа халқлар эртаклари асосида томошалар қўйилларди. Шу боис кўпчиликда санъатнинг бу тури бизга четдан келиб қолгандек тасаввур уйғотади. Ўз ўтмишимиздан яхши хабардор эмаслигимизнинг оқибати бу, албатта. Бироқ, кўҳна Туркистон заминида кўплаб машҳур қўғирчоқбозлар ҳам яшаб, ижод этганлигига тарихнинг ўзи шоҳид.

— Қўғирчоқбозлик санъатининг илдизини ўзимиздан излаган маъқул. Табиат бу борада ҳам бизга саҳийлик қилган экан, — дейди Алишер ака. — Ҳозирда ўша эски миллий анъаналаримизни тиклашга ҳаракат қиляпмиз. Барибир мени бир нарса қийнайди. Бизда қўғирчоқ театрлари учун томошалар ёзиб берадиган драматурглар йўқ ҳисоби.

Алишер ака куйинганича бор. Қўғирчоқ театрларининг болалар тарбиясида муҳим ўрин тутишини ҳамма ҳам бирдек англаб етавермайди. Болаларнинг мурғак онгига, содда уй-хаёлларига айни мос тушадигани шу эмасми? Қўғирчоқ театрлари томошалари мазмунида ҳар вақт табиат ётади. Чунки асосий қаҳрамонлар ҳайвонлардир. Воқеалар Яхшилик ва Ёмонлик тушунчалари ўртасида кечади. Буни кўрган болаларда атроф-муҳитга нисбатан муносабат шаклланиб, санъатга қизиқиш уйғонади.

Катталар театрларида томошабин муаммоси ҳал этилмай турган бир пайтда қўғирчоқ театри ҳақида гапирмасаям бўлар, деган

фикр кечди хаёлимдан.

— Мақтанишга йўйманг-у, бизда томошабин муаммоси йўқ, — дейди Алишер ака худди фикримни уққандек. — Тўрт ёшдан 12 ёшгача бўлган болалар келишади. Албатта ота-онаси ёки опа-акалари етагида. Энг оғриқ жойи уларнинг ўзлари кела олмаслигида. Барча ота-она ҳам «Фарзандларим томошага борсин» деб қайғуравермайди. Ҳар қалай бу соҳада биз — ўзбеклар анча орқадамиз. Кейин яна бир нарса мени кўп ташвишлантиради. Ҳали вояга етмаган баъзи болаларнинг ҳар хил кино, — ҳатто видеофильмлар кўриши ёмон оқибатларга олиб келади. Видео — нафис сезгиларнинг кушандаси. Буни унутмаслигимиз керак. Вилоятларга кўп чиқамиз. Шунда бир ҳолни кузатаман. Томошаларимизни кўраётган қишлоқ болаларининг кўзларида ажиб ҳайрат ва соддаликни сезаман.

Алишер Мирзоғиёсов Тошкент театр ва рассомчилик институти драма ва кино актёрлари факультетининг қўғирчоқ театри бўлимида таҳсил олган. Ўқишни тугатиб, сабоқдошлари билан қўғирчоқ театри ташкил этиш учун Бухорога бориб ишлади, 1985 йилдан буён эса жумҳурият қўғирчоқ театрида.

Алишер ака билан суҳбатлашиб турибман-у, нуқул: «Санъатнинг шу турини танлаганингиздан афсусланмайсизми? Катта спектакль ва киноларда роль ўйнаётган тенгдошларингизнинг тақдирига ҳавас қиласизми?» деб сўрагим келади. Лекин, хафа қилиб қўйишдан чўчидим. Бўлмади. Барибир сўрадим.

— Йўқ, уларнинг барча шону-шуҳрати менинг митти-войларимнинг битта шодон кулгиси олдидан ўтаверсин!

Бу жавобда самимият, бағрикенглик, айни пайтда болаларча ўжарлик мужассам эди.

Сирожиддин РАУФ.

Битта шеър учун—ярим миллион!

Бағдод туманида чиқадиган «Бағдод ҳаёти» газетаси таҳририяти ўзининг яхшигина анъаналари билан ном чиқарган жамоалардан бири. Бағдодда туғилиб ўсган ёки яшаган таниқли шоир-ёзувчилар, журналист ёки мусаввирларнинг қалами худди шу газетада чархланган.

Худойберди Тўхтабоев, Анвар Муқимов, Тоҳир Ҳамроқул, Иқбол Мирзо каби ўнлаб ижодкорлар «Бағдод ҳаёти»дан учирма бўлишган эди. Ана шу жамоа бу йил ҳам ибратли ишга қўл урди.

Республикамиз мустақиллигининг уч йиллигига атаб Бағдод тумани тарихини ва бугунги кунини ўзида мужассам этган энг яхши шеърий асарлар учун танлов ўтказиладиган бўлди. Танловда ҳоҳловчиларнинг барчаси иштирок этиши мумкин. Қизиғи шундаки, танлов ғолиби учун... ярим МИЛЛИОН сўм мукофот ажратилган! Бугунги шароитда оддий бир туман газетаси жамоаси учун бу ҳазилакам иш эмас.

Иккинчи, учинчи ўрин насиб этганлар ҳам қуруқ қолишмайди. Газета муҳаррири Олимжон Тожиевнинг айтишига қараганда, «Туркистон»нинг мана ман деган мухбири оладиган ойлик маошдан уч ҳисса кўп пул мукофоти — уларники! Салкам миллионер бўлмоқчи бўлсангиз, Бағдод ҳақида шеър ёзинг.

«Турмушга тайёрмисиз, яхши қиз?»

Риштон туманидаги Абдураҳим Бойбобоев номли 4-ўрта мактабда битирувчи синф қизлари ўртасида «Балоғат остонаси» мавзуида беллашув ўтказилди. Бундоқ олиб қараганда, бу ерда ўтган беллашувнинг шу каби баҳслардан фарқи йўқдек туюлади.

Лекин, муаллима Насибахон Эгамназарованинг зийраклиги беллашувни росмана ҳаётий воқеаларга яқинлаштирди. Чунки, у қолипдаги савол-жавоблардан фарқли ўлароқ, балоғат остонасида турган қизларнинг қобилиятлари ва қизиқишларини очиб бера олди. Манти пишириш ёки мақол айтишга қараб қизнинг салоҳиятига баҳо бериш — донолик аломати эмас.

— Киши руҳиятини синчковлик билан ўргана билиш, ўзбек аёлига, оила бекасига хос барча фазилатларга эга бўлиш, пардоз-андоздан тортиб, чақалоқни йўргаклашгача бўлган юмушларни дид-фаросат билан уддалаш — эртага катта ҳаётга қадам қўядиган қизлар учун фарз,— дейди Насибахон.

Ўша куни «бугунги қизлар ундоқ, уқувсиз, ҳеч нарса билан иши йўқ» деб юрган айрим кекса аёллар ҳам Насибахоннинг қизларига қойил қолишди. Бириккитаси келин танлаб олишгаям улгуришди-ёв.

Рустам БОЙМУҲАММАД,
(Ўз мухбиримиз).

Газета саҳифаланаётганда:

ҚУЛФНИ ТЕКШИРИБ ҚЎЙИНГ

Тошкентнинг Навоий кўчасидаги хонадонга уч киши бостириб кирди. Уй бекасига пичоқ ўқталиб, юз минг сўм-купонга яқин пул, видеомагнитофон ва баъзи буюмларни ўмариб кетишди. Бир шиша «Наполеон» коньягини олишни ҳам унутишмади. Лекин уни ичишга улгуришмади. Милиция ходимлари босқинчилардан бирининг кимлигини аниқлаб қўлга олдилар. Эндиликда унинг шериклари кимлиги аниқланмоқда.

Чилонзорда эса кечки пайт жиноятчилар эгаси йўқ уйнинг қулфини бузиб кириб, квартирани «супуриб» кетишди. Лекин кўп вақт ўтмай, Чилонзор тумани ички ишлар бошқармаси оператив ходимлари ўғриларнинг изига тушишди. Ҳеч қаерда ишламайдиган уч йигит қўлга олинди. Улар ўғирлаган буюмлар терговда ашёвий далил бўлмоқда.

УСТУНЛАРНИ ҲАМ ҚЎЙИШМАДИ...

Оққўрғон туманида электр сими тортиш учун келтириб қўйилган устунлар ҳам ғойиб бўлиб қолди... «Қаҳрамон» жамоа хўжалигида яшайдиган икки йигит устунларни уйларига олиб кетишган экан. Қандай мақсадда ўғирлашганини қонунга мувофиқ тергов вақтида ёки судда тушунтириб беришади.

(ЎзА мухбири).

ТАШВИШЛИ ХАБАР

ЗАРУР ДОРИЛАР ҚАЁҚҚА ҒОЙИБ БЎЛДИ?

Наманган вилоятидаги шифохоналарда, аввало юқумли касалликлар шифохоналарида энг самарали дори-дармон — гемодез икки ойдан буён топилмаяпти. Вилоят божхоналар бошқармасининг ходимлари ҳам шу муаммога эътиборни қаратишди.

— Биз вилоят соғлиқни сақлаш муассасалари гемодез билан таъминланиши анча яхшиланишини кутган эдик, — дейди бошқарма бошлиғининг ўринбосари И. Цой. — Чунки Наманган вилоят «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмаси базаси Красноярскдаги «Интерсигма» фирмаси жўнатган дори-дармон ортилган контейнерни олиш учун ҳужжатларни божхона бошқармаси орқали расмийлаштирган эди.

Контейнер Наманган темир йўл станциясига етиб келгандан сўнг бироз вақт ўтгач, бу зарур дори-дармон вилоят дорихоналари ўртасида қандай тақсимланганини билан қизиқдик. Афсуски, «Фармация» бирлашмасининг базасида гемодездан асар ҳам топилмади. Ҳужжатга қараганда, базага келтирилиши лозим бўлган контейнер кирим дафтарига ёзилмаган ҳам.

Уни қарангки, гемодез ортилган контейнер вилоят марказидаги 160-шифохоналараро дорихонадан топилди. Дорихона мудирининг гапларига қараганда, айни шу кишининг ташаббуси билан Красноярск фирмаси билан шартнома тузилган эмиш... Бироқ, контейнер топилгани билан унда келтирилган дорилар топилмади.

Дорихона раҳбарларининг изоҳ беришларича, воситачи фирма нақд пул билан дарҳол ҳисоб-китоб қилишни сўраб, оёғини тираб туриб олган эмиш. Яъни 1993 йил намунасидаги пуллар билан ҳисоб қилишни талаб қилган эмиш. «Фармация» бирлашмасида ҳам, дорихонада ҳам талаб қилинган миқдордаги пул йўқлиги сабабли воситачилар деярли 5 миллион сўмлик дори-дармонларни ўзлари сотиб юборишган эмиш. Шундай қилиб, гемодез шифохоналарга етиб келмади. Лекин, вилоят шифохоналарини бу тақчил дори билан қандай таъминлаш мумкин, деган савол очиқ қолаверди. «Фармация» раҳбарлари тутган йўлни ҳам тушуниб бўлмайди. Шифохоналараро деган номи бўлса ҳам, умуман оддий бир дорихона бир контейнер дори-дармонни ўз билганича тасарруф этаверадими?

Наманган вилоят прокуратураси ғойиб бўлган дори-дармонлар хусусида жиноий иш қўзғатди.

Н. ХЎЖАЕВА,
ЎзА мухбири.

Аёл ҳақида сўз

Болалик билан хайрлашолмаган она

Саҳнада пилдираб юрган, гунг бўлгани учун ҳаракатлар билан «сўзлаган» Чўтир болакайнинг асл ижрочиси уч боланинг онаси эканлигини бировлар биларди, бировлар йўқ. Ушоққина гавдали Мўътабар опа билан учрашганимда беихтиёр дилимдан ўтган саволни қайтаролмадим.

— Нимага ўғил болакайлар рўлини кўп ўйнайсиз?

— Болалик билан хайрлашолмаганман-да. Жуссамнинг кичиклиги ҳам бунга сабаб. Характерим болаларбоп. Кўп йиллар Тошкентдаги «Ёш томошабинлар» театрида ишлаганимнинг ҳам таъсири бор. Қолаверса, катта кишилар болаларнинг руҳий кечинмаларини чиқаришда болабоп характерли бўлмаса, барибир қийналишади.

— Жуссангиз кичкина бўлганлиги учун ҳам сизбоп рўллар кам бўлса керак-а?

— «Ёш томошабинлар» театрида ишлаганимда кўп эди. Бу ерда кам. Шунинг учун ҳам ўзим севган рўллар камлиги, йўқлиги учун қийналаман.

— Бош режиссёрнинг хотинисиз. Истаган рўлингизни олишингиз мумкин...

— Шундай деб ўйламангда. Гавдангизга, характерингизга, руҳий кечинмангизга мос бўлмаган рўлни қандай ўйнайсиз? Бош режиссёрнинг рафиқаси бўлганим учун ҳам «ўзимдан кетолмайман». Бир томондан яхшилиги ҳам бор. Бирга ижод қиласан, камчиликларингни томошабин баҳо бермасидан аввалроқ тўғрилаш имконияти бўлади.

— «Ҳайқириқ» спектаклидаги Чўтир боладан кейин болалик билан хайрлашгандай «Бир кам дунё»да Улуғ ая рўлини ўйнадингиз.

— Улуғ ая рўлини ёқтириб қолдим. Биринчи марта кекса аёл қиёфасида саҳнага чиқдим. Аёллар кексайгандан кейин барибир жуссаси кичрайиб қолади. Оналарнинг изтироблари, кечинмалари менга бегона эмас.

Устозим Манзура Ҳамидовадан кўп нарсаларни ўрганганман. У киши «Бир кам дунё» спектаклини кўриб, Улуғ ая рўлидан хурсанд бўлибдилар.

— Мўътабар опа, «Бир кам дунё»ни бухоролик ёзувчи (раҳматли) Илҳом Ҳасанов ёзган. Эшитимизча, бу спектаклни Бухорога борганда ҳам қўйгансизлар. Ёзувчининг ота-оналари билан учрашгансиз. Улар бу саҳна асаридан хурсанд бўлишдими?

— Мен онаман. Оналарнинг изтироблари кўз ёшларида мужассам. Лекин Илҳомжоннинг отаси Аҳат ака ҳар куни спектаклимизни кўришга келарди. Олдинги ўриндиқда ўтирарди. Йиғлаб кўрарди. У кишининг мана бу сўзларини ҳечам унутолмайман.

«Мен ўғлимнинг бу дунёга сиғмаслигини билардим. У бошқача одам эди. Унинг нидоси кучли эди. У бу дунёнинг одами эмас эди. У она бўлиб гапирарди, фарзанд бўлиб меҳрибонлик қиларди, дўст бўлиб садоқатни биларди, ота бўлиб келажакни яратарди. Саҳнадаги қайси бир актёр «ким» бўлиб гапирмасин, бу сўзларнинг бари-барини Илҳомим айтаётгандай бўлади. Ахир бу сўзларнинг ҳаммаси уники...».

— Жуда таъсирчан экансиз-а?

—Жудаям. Бир орзуим бор. «Бир актёр театри»да дарди юракка тегувчи шеърларни ифодали ўқисам дейман. Соатлаб шеър ўқисам ҳам чарчамайман.

— Бўш вақтингизни шеър ёдлаш билан ўтказар экансиз-да?

— Янглишдингиз-да, синглижон. Ҳар томонлама ижод қилгим келади. Кўйлак тикишда ҳам санъатни кўрсатгим келади. Театрда рўл ўйнамаган кунларимда тўқишни бошлайман. Ҳар бир нарсада аёллик латофати акс уришини ёқтираман.

— Ижодкор аёл бошқалардан ажралиб туриши учун ҳам кўп нарсанинг уддасидан чиқиши керак деб ўйлайсизми?

— Озгина бўлса-да, фарқи бўлишини истайман. Шундай бўлиши ҳам керак-да. Намуна бўлиши керак. Саҳнадаги айтган сўзларинг ўз ҳаётингга мос бўлмаса — атрофдагиларнинг таъналли боқишига қай юрак чидайди?

Баъзи аёлларга ўхшаб, мени ранжитишса-да, болаларимни койий олмайман. Кечиримлиман. Болаларимнинг раъйига қарайман.

— Болаларнинг раъйига қарасангиз, улар кўп нарсани хоҳлашади-ку.

— Болаларим ҳайвонларни, ўсимликларни яхши кўришади. Шунинг учун уйимизда кучук ҳам, қуён ҳам бор. Рухсат берганман. «Дом»да албатта қийин. Лекин розиман, негаки, улар раҳм-шафқатли бўлиб ўсишяпти. Кичик ўғлим типратикон олиб келмоқчи бўлиб юрибди, йўқ демадим. Ўртанча ўғлим ўсимликларни парваришлашни ёқтиради. Гулшан уйинга тушишни яхши кўради.

— Ота-онасининг йўлидан кетишмабди-да.

— Ҳали бундай деб айтишга эрта-куя. Улар ҳали ёш. Учаласини ҳам санъатга қизиқтирмоқчи бўлдик. Лекин улар қочишади.

— Нима, сизам ёшлигингиздан актёрликка қизиққанмисиз?

— Болалигимда ўзимча уйинга тушиб, ашула айтиб юрардим. «Артист бўламан» десам, ҳамма куларди. «Артистликка ҳам чирой, бўй керак. Сен шу гавданг билан қаёққа борардинг» дейишарди.

— Барибир бўлгансиз-ку.

— Аввалига чет тиллар куллиётига ҳужжатларимни топширмоқчи бўлганмиз беш дугона. Кейин улардан яшириб, театр институтига борганман.

— Қизил шапкача, Гаврош, Сарсен, Дзидра, Митхад каби рўлларингизни қўмсасангиз керак-а?

— Ёшлигимда жуда шўх эдим. Ҳеч кимга бўйсунишни истамасдим. Ҳатто Равшан Ёриевга турмушга чиқаётганимда «фамилиянгиз менга ёқмайди, мени фамилиямга ўтасиз» деб ҳам айтганман.

— Рози бўлганлармиди?

— Тўйгача рози эдилар, тўйдан кейин ҳаммаси бошқача бўлган.

— Ва сиз Мўътабар Ёриева бўлиб қолгансиз.

— Ҳа. Тақдир тақозоси билан Каттақўрғон шаҳридаги А. Мажидий театрида ишлаб юрибмиз. Барибир кўнглим «Ёш томошабинлар» театрида.

— Тошкентга кетгингиз келар эканда?

— Сизам сездингизми? Пойтахтда ижодий муҳит барибир бошқача-да. Мен бир жойда тўхтаб қолишни истамайман.

— Нимани ёқтирмайсиз опа?

— Гарчи ўғил болакайлар рўлини кўп ўйнаган бўлсам-да, эркакшода аёлларни ёқтирмайман. Аёлларнинг юзидан, кўзидан, ҳар бир ҳаракатидан иффат ёғилиб турсин. Дунёда аёлнинг ўзини хор қилишдан ҳам ёмон нарса йўқ деб ўйлайман.

— Нимани истайсиз?

— Фарзандларим ўзимга ўхшашини.

Мана шу гапни эшитганимдан кейин ёдимга шаҳар ҳокимиятидагиларнинг:

— Вилоят хотин-қизлар қўмитасининг Нодирабегим мукофотига шаҳримиздан бир аёлни тавсия этишимизни сўрашганда, аввалига рад этмоқчи бўлдик. Чунки бу мукофотга сазовор бўлгувчи аёл ҳар томонлама шу пок номга лойиқ бўлиши керак. Ўйлай-ўйлай, излай-излай мукофот эгасини топдик ҳам. Бу — Мўътабар Ёриева эди, — деган фикрга келишди.

Аёл ҳақида сўз айтиш қанчалик осон, қанчалик мушкул...

Гули ЧЕҲРА.
Самарқанд.

Келгуси сонда:

● «ҲЕЧ КИМ ҲАВАСГА ИШЛАМАЙДИ»
● ЛИЛЛЕХАММЕРДА НИМА ГАП?

Бош муҳаррир Ғаффор ҲОТАМОВ.

Таҳрир ҳайъати: Одил ЁҚУБОВ, Баҳодир ЖАЛОЛОВ, Ҳалима ХУДОЙБЕРДИЕВА, Абдуқодир ЭРГАШЕВ, Алишер ТЕШАБОЕВ, Муқаддас АБДУСАМАТОВА, Муҳаммад АМИН, Аҳрор АҲМЕДОВ, Рустам БОЙМУҲАММАД, Зайниддин МАМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Карим РАҲИМ, Сирожиддин РАУФ, Зайниддин РИХСИЕВ — масъул котиб, Ислом ҲАМРО.

Таъсис этувчи:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ

газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар — 32-54-65; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими — 32-57-93; ижодкор ёшлар — 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик — 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш — 32-53-98; тижорат — 32-58-48; қабулхона — 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг чоршанба ва шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012. Буюртма Г—799 41426. нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди — 21.15.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Индекс: 64672.

1 2 3 4 5 6